

Novosti

HRVATSKO KNJIŽNIČARSKO DRUŠTVO

Svibanj 2000.

Broj 14

ISSN 1331-808X

POVJERENJE

Značajkama profesije, po kojima se ona razlikuje od zanimanja, obično se smatraju orijentacija prema pružanju usluga javnosti, postojanje sistematiziranoga skupa znanja i vještina koje se mogu prenijeti podučavanjem, organizirani sustav izobrazbe i provjere znanja, te samokontrola profesije. Samokontrola podrazumijeva da profesija jamči pojedincima koji traže stručne usluge, da će pružene usluge biti kvalitetne i obavljene na najbolji mogući način. Društvena zajednica ima u profesiju povjerenje i daje joj odriješene ruke u obavljanju profesionalnih poslova, jer se pouzda u to da će profesija priznati kao svoje članove samo one stručnjake, koji mogu i znaju pružiti primjereni i kvalitetnu uslugu.

Krajem osamdesetih godina bibliotekarska je literatura obilovala člancima u kojima se raspravljalo o tome je li bibliotekarstvo profesija ili pak samo poluprofesija. Bilo je, naime, jasno, da bibliotekarstvo ima neke od značajki koje konstituiraju profesiju, ali ipak, ne sve. Duga tradicija formalnog školovanja, brojna stručna društva, specifično znanje i vještine potrebni za obavljanje knjižničarskog posla i usmjerenost ka pružanju usluga, nisu bili dovoljni da se o bibliotekarstvu misli kao o istinskoj profesiji. Jedan od razloga za takvo gledanje sigurno je bila činjenica da većina knjižničara radi u knjižnicama, ustanovama čiji rad uvelike ovisi o njihovu osnivaču. Osim što je osnivač poslodavac, koji odabire knjižničare koji će raditi u knjižnici, on utječe i

na izbor građe te određuje tko može biti korisnikom knjižnice i pod kojim se uvjetima građa može koristiti. Pitanje odnosa knjižničarske profesije prema poslodavcu, koji je u zemljama poput naše, većinom država, posebno je osjetljivo, jer se mora imati na umu da su u tim zemljama knjižnice po tradiciji smatrane ustanovama, kojima je zadaća promicati službeno prihvaćen model kulture.

Posve je jasno da država primjenom raznih mehanizama, poput na primjer, poticanja nakladništva subvencijama i otkupom knjiga za knjižnice još uvijek ima dominantnu ulogu u odnosu na profesiju. Razlog je tome možda u nepovjerenju prema profesiji, ali vjerojatno i u nelagodi, koju izaziva moguće otvaranje alternativnim vidovima kulture. No teško je zamisliti da bi se kulturu u suvremenom društvu moglo razvijati isključivo oslanjanjem na državna tijela, pa je vjerojatno da će država prije ili kasnije morati iskazati povjerenje stručnjacima.

No što znači povjerenje u profesiju? Jednostavno rečeno to znači da se odluke o vrsti građe koja će se nabaviti za knjižnicu, o načinu na koji će se ta građa obrađivati i učiniti pristupačnom, uvjeti pod kojima se građa može koristiti, moraju prepustiti stručnjaku knjižničaru. No taj stručnjak mora u svakom času biti svjestan da su njegove odluke i prosudbe izložene sudu i ocjeni ne samo poslodavca, već i kolega u struci, te da je štoviše, njihov sud za njega i važniji. Zato se pri donošenju odluka o pojedinim stručnim pitanjima, knjižničar mora savjeto-

vati s kolegama i znati granice svojih kompetencija. Ako je, pak, državno tijelo pokrenulo neku inicijativu na stručnom području, ono mora za nju i biti odgovorno. Slučajevi knjižničara koji su na sebe preuzeli preveliku osobnu odgovornost, izazvali su tijekom posljednjih nekoliko godina niz, za struku nepovoljnih, napisa u tisku. Tako stvorena slika ne pomaže učvršćivanju bibliotekarstva kao profesije kojoj se može vjerovati. Izjava o slobodnom pristupu informacijama, koju naše Društvo priprema za usvajanje na rujanskoj skupštini u Lovranu, morala bi postati dokument, prema kojemu će se kolege moći ravnati i na koji će se moći pozvati kad se nađu sučeljeni s inicijativama koje potječu izvan struke.

A. Horvat

U ovom broju:

Povjerenje

**Razgovarali smo:
John Dunne**

Iz rada Društva

Iz regionalnih društava

**Hrvatsko knjižnično vijeće
Međunarodna zbijanja: IFLA**

Vijesti iz EBLIDA-e

Iz drugih društava

Kopenhaška deklaracija

Iz knjižnica

**Skupovi, stipendije,
predavanja**

Novi naslovi

Ivanka Stričević razgovarala je s britanskim knjižničarem Jobnom Dunneom, sadašnjim predsjednikom IFLA-ine Sekcije za djecu i mladež, o stvaranju Narodne mreže. Vjerujemo da će razgovor biti posebno zanimljiv našim knjižničarima u narodnim knjižnicama. Grofovija Hampshire, u kojoj je kolega J. Dunne odgovoran za organizaciju knjižničnih službi za djecu i škole te za posebne kategorije građana (osobe vezane uz kuću, pripadnike etničkih manjina, zatvorenike itd.), jedna je od najvećih u Velikoj Britaniji, s milijun i dvjesto tisuća stanovnika i više od 700 knjižničara koji rade u 54 narodne, 19 pokretne i dvije zatvorske knjižnice. Za školsku je djecu organizirana posebna knjižnična služba, koju financira Uprava za obrazovanje.

1. Kako nove tehnologije utječu na izobrazbu knjižničara?

Mislim da javne knjižnice u Velikoj Britaniji prolaze revoluciju u smislu utjecaja novih tehnologija na usluge koje nudimo. Brzo se odmičemo od službe temeljene na knjigama na onu kod koje se od nas očekuje da ćemo osigurati mnoštvo usluga koje omogućuje informacijska tehnologija, uključujući CD-ROM programe, Internet i uređaje za obradu teksta.

Dvije su vrste ključnih znanja koja će knjižničarima biti potrebna:

- osnovno poznavanje informacijske tehnologije, kako radi i što može napraviti,
- detaljno poznavanje strategija pretraživanja informacija, uključujući korištenje najprikladnijih mrežnih stranica.

Ne smatramo potrebnim da knjižničari znaju programirati, to je najbolje ostaviti tehničkim stručnjacima. Ono što smatramo potrebnim je sposobnost i sigurnost da pomognu čitateljima u korištenju informacijske tehnologije, te da ih mogu usmjeriti na odgovarajuće izvore informacija (CD-ROM programi ili Internet).

2. U čemu je interes vlade Velike Britanije za financiranje izobrazbe knjižničara za rad na novim tehnologijama?

Narodna mreža (the People's Network, <http://www.lic.gov.uk/pno>), vladina strategija za izobrazbu knjižničkog osoblja u Velikoj Britaniji za uporabu novih tehnologija, dio je šire strategije kojom se vještine i uređaji informacijskih tehnologija žele ponuditi svim članovima zajednice.

Slična strategija, nazvana Nacionalna shema za učenje (National Grid for Learning, <http://www.ngfl.gov.uk>), primjenjuje se u svim osnovnim i srednjim školama (za dob od četiri do osamnaest godina). Nacionalna shema za učenje osigurat će informacijsko-tehnološku poduku za sve nastavno osoblje u osnovnim

školama, te za nastavnike i školske knjižničare u srednjim školama.

Još jedna paralelna strategija povezana je s vladinim planovima za doživotno učenje. Ona uključuje financiranje projekta Sveučilište za privredu (University for Industry, <http://www.ufild.co.uk>), koji je okvir za primjenu novih tehnologija za povezivanje onih koji žele učiti s odgovarajućim tečajevima i institucijama.

Sveučilište za privredu osigurat će pojedincima i tvrtkama informacije i savjete o tečajevima i najprikladnijim stilovima učenja, npr. razrednim odnosno školskim tečajevima, CD-ROM programima, Internetu itd.

Uz strategije koje osiguravaju korištenje informacijske tehnologije i izobrazbu šire zajednice, vlada financira još dva projekta koji se posebno odnose na narodne knjižnice. Prvim se novčano podupire informacijsko-tehnološka infrastruktura u knjižnicama. Iznos od 200 milijuna funti sterlinga (320 milijuna US\$) na raspolaganju je narodnim knjižnicama u cijeloj zemlji za osiguranje informacijsko-tehnološke opreme.

Drugi iznos od 50 milijuna funta sterlinga (80 milijuna US\$) namijenjen je za digitalizaciju izvora koji su već dostupni u tiskanom obliku. Mi u Hampshireu, natječemo se za dva iznosa, jedan za multimedijску bazu

podataka povijesne građe vezane uz Hampshire i drugi, za multimedijски arhiv građe o Kraljevskoj mornarici (imamo snažne lokalne veze u Hampshireu).

Sav ovaj dodatni novac potječe od Nacionalne lutrije, a njime upravlja vladino tijelo poznato kao *Fond novih prilika* (New Opportunities Fund).

3. Kako će Narodna mreža djelovati u knjižničnim upravama u Velikoj Britaniji?

Sve su knjižnične uprave u Velikoj Britaniji pozvane da se natječu za financiranje izobrazbe cjelokupnog osoblja (profesionalnog i neprofesionalnog) u informacijsko-tehnološkim vještinama. Upitnik o potrebama za izobrazbom poslan je svom osoblju s pozivom da odgovore na pitanja o svojim informacijsko-tehnološkim vještinama. Dva su glavna dijela u upitniku, u kojemu se koristi termin "informacijske i komunikacijske tehnologije" (ICT), a ne "informacijske tehnologije" (IT).

Dio 1: Opće vještine i znanja o informacijskim i komunikacijskim tehnologijama

Knjižnično osoblje treba posjedovati znanje, razumijevanje i sposobnost korištenja informacijskih i komunikacijskih tehnologija, u što su uključena zdravstvena, sigurnosna i pravna pitanja.

Dio 2: Primjena informacijskih i komunikacijskih tehnologija

2.1. U radu knjižnice

Knjižnično osoblje treba znati kako koristiti one informacijske i komunikacijske tehnologije, koje su specifične za rad u njihovim područjima.

2.2. Promicanje napretka čitatelja

Knjižnično osoblje treba znati pomoći napretku čitatelja u korištenju informacijskih i komunikacijskih tehnologija.

2.3. Pomoć korisnicima u osiguranju djelotvornog učenja

Knjižnično osoblje treba znati kako primijeniti i iskoristiti informa-

cijske i komunikacijske tehnologije kao pomoć u učenju.

U upitniku je postavljeno i pitanje o tome kojem se načinu učenja daje prednost: razrednim odnosno školskim, CD-ROM programima ili Internetu. Na kraju se pita i kada žele započeti izobrazbu. S obzirom da se radi o četverogodišnjem programu, ta se odluka donosi u dogovoru s knjižničnim ravnateljem, pa će npr. osoblje koje izravno radi s korisnicima proći izobrazbu u prvoj godini.

Model izobrazbe koji je primijenjen je tzv. *European Computer Driving Licence* (vidi o tome više na drugom mjestu u ovom broju, ur. op.) s dodatnim knjižničnim modulima za profesionalno osoblje. Ti posebni moduli uključuju izobrazbu za krstarenje mrežom, za nadglednika informacijskih i komunikacijskih tehnologija, informacijskog savjetnika, informacijskog menadžera i učitelja.

Kad nam se svi upitnici vrate, pripremit ćemo prijavu na natječaj za *Narodnu mrežu* za financiranje izobrazbe. Imamo više od 700 zaposlenih u 54 knjižnice u Hampshireu i natjecat ćemo se za 334.000 funte sterlinga (534.400 US\$)

4. Kako je organizirana izobrazba?

Kad knjižnična uprava sazna koji broj osoblja treba izobrazbu i na koji način, izrađuje se specifikacija izobrazbe koja služi kao osnova za traženje ponuda. U Hampshireu smo morali oglašavati lokalno i nacionalno i slati naše specifikacije u više od 30 organizacija koje organiziraju izobrazbu. Međutim jedan je od najvažnijih kriterija za knjižničnu službu veliku poput naše, mogućnost da se izobrazba organizira barem dijelom lokalno, posebno za osoblje koje je izabralo razredni odnosno školski oblik izobrazbe. Zato je najvjerojatnije da će uspješna ponuda biti ona koledža u Hampshireu.

Trenutno smo u tijeku izbora uspješnog podučavatelja i nadamo se da ćemo početi izobrazbu našeg osoblja u rujnu.

5. Koje su posljedice koje će izobrazba imati za knjižnice?

Narodna mreža je uzbudljiva prilika da sve osoblje razvije svoje informacijske i komunikacijske vještine. Međutim, tu su i brojni izazovi za knjižnične uprave u provođenju strategije. Vlada osigurava novac za izobrazbu osoblja, ali ne i novac za zam-

jenu tog osoblja (tj. dodatno osoblje koje bi radilo dok je osoblje knjižnice na izobrazbi). Knjižnične uprave rješavaju ovaj problem na dva načina:

- osoblje će se podučavati samo u najvažnijim dijelovima programa *European Computer Driving Licence*, ali ne nužno i u svim. Npr. ako osoblje ne mora na poslu izrađivati proračunske tablice, taj će se modul u tečaju izostaviti.
- razmatra se zatvaranje knjižnica u kratkim razdobljima dok je osoblje na izobrazbi. Mogle bi se zatvoriti tijekom dva sata ujutro, u vrijeme kad je u knjižnicama općenito manje korisnika.

6. Kako se nadzire i vrednuje Narodna mreža?

Cijela strategija *Narodne mreže* je centralno organizirana. Postoje vrlo jasne smjernice za svaku fazu, a svi su zahtjevi pomno praćeni. Sve knjižnične uprave moraju raditi redovne godišnje izvještaje o organiziranoj izobrazbi, koji moraju biti odobreni prije nego što im se dodijeli novac za sljedeću godinu. Vlada će nakon četiri godine ocijeniti strategiju.

Pitanja i odgovore s engleskoga prevela S. DeVilla

IZ RADA DRUŠTVA

32. skupština HKD-a

Na 3. sjednici Glavnog odbora HKD-a, održanoj 2. prosinca 1999., odlučeno je da se 32. skupština Društva održi u Lovranu od 21. do 23. rujna 2000. godine na temu *Informacijska pomagala za novo tisućljeće*.

Tom su prilikom izabrani članovi Programskog odbora u sastavu F. Bekavac-Lokmer, A. Horvat, I. Soljačić Richter, D. Stančin-Rošić i M. Willer.

Programski odbor započeo je pripreme za organizaciju tematskog/stručnog dijela Skupštine i odabrao sedam podtema te odredio moderatore:

- Hibridizacija tehnologije i multimedija, F. Bekavac (Rijeka, INA rafinerija)
- Utjecaj novih tehnologija na knjižnične zgrade, T. Aparac (Zagreb, Filozofski fakultet)
- Mjerenje uspješnosti poslovanja knjižnice, M. Ambrožič (Slovenija, NUK)

- Slobodan pristup informacijama, A. Horvat (Zagreb, Filozofski fakultet)
- Elektronička knjiga, D. Živković (Zagreb, NSK)
- Obrazovanje i usavršavanje, D. Stančin-Rošić (Zagreb, NSK)
- Standardi za UBC, M. Willer (Zagreb, NSK)

Informacije o Skupštini mogu se naći na adresi: <http://pubwww.srce.hr/hbd> ili dobiti na tel.: 01/6159-320; 6164-210 i 6164-037.

M. Willer

■ Izvršni odbor Društva na 10. sjednici održanoj 20. siječnja 2000. prihvatio je prijedlog o imenovanju Ocjenjivačkog odbora za dodjelu "Kukuljevićeve povelje" za životno djelo knjižničnim djelatnicima iz Hrvatske za postignute izvanredne rezultate u knjižničarskoj djelatnosti.

27. ožujka 2000. konstituiran je Ocjenjivački odbor za dodjelu "Kuku-

ljevićeve povelje" u sastavu: Fila Bekavac-Lokmer, Aleksandra Horvat, Aleksandra Malnar, Dora Sečić i Ljuba Radman. Za predsjednicu Odbora izabrana je Dora Sečić, za zamjenicu Aleksandra Malnar, a za tajnicu Dunja Gabriel.

Ocjenjivački odbor je detaljnije razmotrio kriterije za dodjelu "Kukuljevićeve povelje". Preporučljivo je da predloženi kandidati budu istaknuti dugogodišnji knjižnični djelatnici (ne mlađi od 50 godina života) koji su se afirmirali bilo na znanstvenom, stručnom i nastavnom području, te oni koji su se istakli javnim djelovanjem i radom u Društvu, te tako doprinijeli ugledu Hrvatskoga knjižničarskog društva.

Poslovnik Ocjenjivačkog odbora za dodjeljivanje "Kukuljevićeve povelje" objavljen je u *Vjesniku bibliotekara Hrvatske* 23(1977/1978), a izmijenjen i dopunjen Pravilnik objavljen je u *Vjesniku bibliotekara Hrvatske* 39, 3/4(1996). Obrazloženi prijedlozi

koji sadrže radnu biografiju i bibliografiju stručnih knjižničarskih radova predloženih kandidata dostavljaju se u dva primjerka na adresu: Hrvatsko knjižničarsko društvo (tajništvo), c/o Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 10000 Zagreb, Hrvatske bratske zajednice bb, do 1. svibnja 2000.

D.-M. Gabriel

■ Izvršni odbor Društva na svojoj 10. sjednici održanoj 20. siječnja 2000. prihvatio je prijedlog o imenovanju Ocjenjivačkog odbora za dodjelu nagrade "Eva Verona" mladim knjižničnim djelatnicima iz Hrvatske za postignute izvanredne rezultate u knjižničarskoj djelatnosti.

17. ožujka 2000. konstituiran je Ocjenjivački odbor za dodjelu nagrade "Eva Verona" u sastavu: Bruno Dobrić, Ljiljana Ernečić, Mirela Mikić, Silva Pavlinić i Andrea Sinkovski. Za predsjednika Odbora izabran je Bruno Dobrić, za zamjenicu predsjednika Silva Pavlinić, a za tajnicu Dunja Gabriel.

Ocjenjivački odbor je detaljnije razmotrio kriterije za dodjelu nagrade "Eva Verona". Preporučljivo je da predloženi kandidati budu mlađi knjižnični djelatnici (ne stariji od 35 godina života), članovi HKD-a, koji su pokazali posebno zalaganje u radu, inovacijama i promicanju knjižničarske struke.

Tekst pravilnika o dodjeljivanju nagrade "Eva Verona" objavljen je u *Novostima* br. 8(1997), a tekst poslovnika Ocjenjivačkog odbora za dodjeljivanje nagrade "Eva Verona" u *Novostima* br.10(1998).

Obrazloženi prijedlozi koji sadrže radnu bibliografiju i materijale kojima se potvrđuje posebno zalaganje u radu i promicanju knjižničarske struke dostavljaju se u dva primjerka na adresu: Hrvatsko knjižničarsko društvo (tajništvo), c/o Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 10000 Zagreb, Hrvatske bratske zajednice bb, najkasnije do 1. svibnja 2000.

D.-M. Gabriel

Sekcija za narodne knjižnice

Tijekom 1999. godine Sekcija za narodne knjižnice provela je anketu o nabavi građe u narodnim knjižnicama u Hrvatskoj. Prikupljene će podatke obraditi tijekom ove godine. Organizirat će i okrugli stol posvećen odva-

janju knjižnica od centara za kulturu. Dostavit će podatke o radu svojih komisija Društvu, kako bi se mogla upotpuniti mrežna stranica. Komisija za dječje knjižnice provest će anketu o radu dječjih knjižnica i odjela, kako bi identificirala probleme kojima se treba posvetiti. Pristupit će se reorganizaciji Komisije za zavičajne zbirke, koja bi trebala donijeti preporuke za osnivanje zavičajnih zbirki. Članovi Sekcije aktivno će sudjelovati na 32. skupštini Društva u Lovranu.

Lj. Sabljak

2. dani specijalnog knjižničarstva Hrvatske

U Osijeku su se 17. i 18. travnja 2000. održali 2. dani specijalnog knjižničarstva Hrvatske u prostorima Hrvatske gospodarske komore, Gradske i sveučilišne knjižnice, te Muzeja Slavonije. Organizator skupa bila je Sekcija za specijalne knjižnice Hrvatskog knjižničarskog društva. Nakon prošlogodišnjih Dana u Rijeci, ove godine bio je na redu Osijek.

Otvorenje skupa održalo se 17. travnja u 10 sati u Velikoj vijećnici Hrvatske gospodarske komore u nazočnosti predsjednice Hrvatskog knjižničarskog društva Dubravke Stančin-Rošić, predsjednice Društva knjižničara Slavonije i Baranje Silve Pavlinić, pročelnice Ureda za društvene djelatnosti Gradskog poglavarstva J. Kovač-Novak, te predsjednice Sekcije za specijalne knjižnice HKD-a File Bekavac-Lokmer.

Dani su okupili knjižničare iz privrednih, medicinskih, muzejskih, glazbenih, tehničkih i ostalih stručnih knjižnica, te visokoškolskih. Skupu je prisustvovalo šezdesetak sudionika, što je u odnosu na prošlu godinu slabija posjećenost, no razlozi ne leže u zainteresiranosti, već u financijskim problemima. Teme su pokrivala područja upravljanja, marketinga, poslovne inteligencije, kako doći do službenih informacija na Internetu, autorska prava na digitalne publikacije i njihova obrada, evaluacija izvora podataka na Internetu, te niz drugih zanimljivih predavanja i radionica. Predavači su bili vrhunski stručnjaci na svojim područjima rada, kao što su Igor Gliha, Maja Jokić, zatim predsjednica Sekcije za specijalne knjižnice Slovenije V. Bottazzo i drugi. U sklopu Dana održan je i sastanak Komisije za glazbene knjižnice s kolegama i kolegicama koje rade u glazbe-

nim knjižnicama ili imaju glazbene zbirke u svojim knjižnicama s područja Osječko-baranjske, Vukovarsko-srijemske, Brodsko-posavske, Virovitičko-podravske i Požeško-slavonske županije. Cilj sastanka je bio bolje povezivanje tog tipa knjižnica i uključivanja u rad komisije. Vesna Burić je održala zanimljivo predavanje o korisničkoj zahtjevnosti tradicije vezano uz građu muzejskih i galerijskih knjižnica u Muzeju Slavonije koji su sudionici skupa ujedno pri tome i razgledali.

Održavanje skupa potpomogli su Bell & Howell Information and Learning, Spin d.o.o. tehničkom podrškom i Tamaris d.o.o., dok su svi sudionici dobili promotivne paketiće "Saponije".

A. Janeković

■ Dana 29. 3. 2000. delegacija Komisije za međuknjižničnu posudbu koju su činili Jadranka Lisek iz knjižnice FER-a, Nada Vrsalović iz Sveučilišne knjižnice Split i Vesna Golubović iz NSK-a, imali su dogovoreni sastanak s predstavnicima Hrvatskih pošta d.d. Sastanak je održan na inicijativu članova Komisije za međuknjižničnu posudbu, koji su gospodu Žeželja i Kutlešu obavijestili o problemima vezanim uz kupovinu i razmjenu međunarodnih poštanskih kupona. Naime, pri posuđivanju knjiga, kad ne postoji mogućnost polaganja depozita, ili plaćanja IFLA-inim voucherima, knjižnice naplaćuju posudbu svoje građe međunarodnim poštanskim kuponima. A kako pošta, prema svojim i međunarodnim propisima, prodaje jedan poštanski kupon za jednu omotnicu, Sveučilišne knjižnice u Osijeku, Puli, Rijeci, Splitu i Zagrebu našle su se pred velikim problemom.

Navedene knjižnice, naime, za realizaciju nekih zahtjeva za posudbom knjige ili dostavom kopije članka, trebaju između pet i deset međunarodnih poštanskih kupona, čiju je prodaju pošta ograničavala i otežavala.

Gospoda iz pošte ljubazno su saslušala naše probleme i tražili da uputimo pismeni dopis samoj pošti, što je i učinjeno.

Sa zadovoljstvom mogu istaknuti, da nas je nakon tjedan dana od upućivanja službenog dopisa, pošta i službeno obavijestila da nam omogućava neograničenu kupovinu poštanskih kupona kao i način mijenjanja samog načina pakiranja i otpreme.

V. Golubović

DK Bilogore, Podravine i Kalničkog Prigorja

Knjižničari našeg Društva suočeni su s mnogim novinama. Članovi Glavnoga odbora Društva pokušali su odrediti koje su to glavne promjene i dileme naših knjižničara, te su napravili program predavanja, razgovora i diskusija.

Većina knjižnica koje su u sastavu Društva knjižničara Bilogore, Podravine i Kalničkog Prigorja preuzele su METELWIN kao svoj programski paket za knjižnično poslovanje. Ovaj program koristi šest gradskih, četiri školske i jedna specijalna knjižnica. Kako se u dosadašnjem radu javljaju neke dileme, Glavni je odbor Društva inicirao u siječnju 2000. sastanak korisnika programa i predstavnika tvrtke POINT. Cilj sastanka bio je pobrojiti probleme, pokušati naći rješenja i što je jednako važno odrediti pravce razvoja ovog programskog paketa.

U organizaciji Ministarstva prosvjete i športa u Bjelovaru je 25. veljače 2000. godine održan "Stručni skup školskih knjižničara Koprivničko-križevačke i Bjelovarsko-bilogorske županije". Voditeljica knjižnice domaćina (Gimnazija, Bjelovar) Zdenka Venus-Miklić tom je prilikom postavila zanimljivu izložbu *Od Gutenberga do Gataesa*.

Na stručnom skupu obrađene su teme:

- *Razvojni pristup u programiranju zadaća školske knjižnice* (Biserka Šunjić)
- *Dopune i izmjene UDK tablica* (Lidija Jurić-Vukadin)
- *Neknjižna građa u školskim knjižnicama* (Ljiljana Ernečić)
- *Izložbe u školskim knjižnicama i mogućnosti njihove odgojno-obrazovne primjene* (Jadranka Đoreski)
- *Županijske aktivnosti, postignuća i potrebe u školskom knjižničarstvu* (Ilija Pejić)

Školski knjižničari su pokazali izuzetno veliki interes za teme skupa. U želji da što više saznaju o dopunama i izmjenama UDK, skupu su prisustvovali i narodni knjižničari. Sličan skup je organiziran i u Virovitičko-podravskoj županiji, 14. ožujka 2000.

Knjižničari Gradske knjižnice "Franjo Marković" u Križevcima orga-

nizirali su i bili uspješni domaćini predavanja *Elektronički mediji u narodnim i školskim knjižnicama*. Na skupu je sudjelovalo četrdesetak knjižničara našeg Društva. Predavač je bila samostalni knjižničarski savjetnik Vesna Turčin. Doznali smo nešto više o Internetu, WEB-u i CD-ROM-u, načinima njihova pretraživanja i ulozi knjižničara u prikupljanju i vrednovanju pronađenih informacija.

Ovom prilikom smo podržali akciju "Internet u knjižnice", koju provodi Komisija za automatizaciju Hrvatskog knjižničarskog društva, a čuli su se i zahtjevi za sustavnijom naobrazbom knjižničara za korištenje novih medija.

Vjerujemo da će naše Društvo i daljnjim aktivnostima pomoći knjižničarima u obavljanju svakidašnjih zadataka i da ćemo kao uspješni i stručni knjižničari i dalje promicati svoju struku.

Z. Renić

DK Split

U plan i programa rada za 1999. godinu Društvo knjižničara u Splitu uvrstilo je organiziranje javne manifestacije pod nazivom *Dani splitskih knjižnica* koja je i priređena od 24. do 25. studenoga 1999. godine u Multimedijalnom kulturnom centru u Splitu pod pokroviteljstvom Poglavarstva grada Splita. Svrha događanja bilo je podizanje interesa korisnika i nadležnih tijela lokalne uprave za rad splitskih knjižnica te posredno ispitivanje korisničkih potreba. Događanje je rezultat suvremenih pristupa knjižničarskoj djelatnosti koja se sve više u svijetu tržišno orijentira i otvara prema javnosti te na taj način "izlazi izvan pultova". Koliko nam je poznato to je prva manifestacija takve vrsti u Hrvatskoj.

Programski odbor u sastavu: Edita Bačić (predsjednica), Marina Katušić-Martinović, Ivanka Kuić, Petar Krolo, Vesna Mihanović, Mirjana Puharić, osmislio je sljedeći program ove dvodnevne manifestacije:

24. 11. 99. predstavljanje rada Gradske knjižnice Marka Marulića, školskih i drugih knjižnica putem raznih igraonica, izložbi i kvizova.

Pored Gradske knjižnice, prvog dana građanima su se predstavile

knjižnice osnovnih škola: "Lučac", "Bol" i "Sućidar" te srednjih škola: II. Gimnazija, III Gimnazija, IV Gimnazija, Ekonomsko-birotehnička škola, Graditeljska škola, Grad.-obrtničko-grafička škola, Kemijska škola, Pomorska škola, Trgovačka škola, Škola likovnih umjetnosti te Knjižnica doma umirovljenika - Zenta.

25. 11. 99. predstavljanje knjižnica Sveučilišta u Splitu i specijalnih knjižnica

Splitska se javnost imala priliku upoznati s radom knjižnica Ekonomskog fakulteta, Fakulteta elektrotehnike, strojarstva i brodogradnje, Građevinskog fakulteta, Kemijsko tehnološkog fakulteta, Pravnog fakulteta, Visoke pomorske škole, Mornaričkog školskog centra, Kliničkog bolničkog centra te Povijesnog arhiva.

U toku trajanja Dana splitskih knjižnica održana je i radionica za knjižničare pod nazivom: Javno zagovaranje i marketing u knjižnicama - (voditeljice Edita Bačić i Davorka Pšenica), a također i okrugli stol na temu: *Položaj Sveučilišne knjižnice i visokoškolskih knjižnica Sveučilišta i Veleučilišta u Splitu*. Okrugli stol vodile su Edita Bačić i Ivanka Kuić, a u radu su sudjelovali rektor Sveučilišta u Splitu, dekani pojedinih splitskih fakulteta, prorektor Veleučilišta u Splitu, predstavnici Poglavarstva grada Splita i knjižničarski djelatnici. U sklopu manifestacije predstavljen je i rad CARNET mreže.

Sva su zbivanja bila medijski pokrivena, a sudionici su pokazali veliki interes i za sudjelovanje u narednim Danima splitskih knjižnica.

G. Miolin

■ Dana 2. ožujka 1999. održana je izborna skupština Društva knjižničara u Splitu, te je za novu predsjednicu izabrana Edita Bačić. Glavni odbor, koji se sastoji od devet predstavnika iz različitih tipova knjižnica, radit će do 2002. godine u sljedećem sastavu: Gita Dragičević, Neda Galić, Mihaela Kovačić, Marina Katušić-Martinović, Gordana Miolin, Breda Noveljić, Mirjana Puharić i Grozdana Ribičić.

Članovi Nadzornog odbora su: Meri Butirić, Klement Kljajić-Bakota i Vesna Mihanović.

Uredništvo *Glasnika Društva knjižničara* nastavit će rad s istim članovima kao i u ranijem mandatu:

Neda Anzulović, Edita Bačić, Ivanka Kuić (glavna urednica), Marina Katušić-Martinović i Vesna Mihanović.

Prilikom prihvaćanja plana i programa rada Društva za 2000. godinu naročito je istaknuta namjera razvoja svih oblika stručnog djelovanja s posebnim naglaskom na organiziranje Stručnog skupa za visokoškolske knjižnice (krajem 2000.), izdavačku djelatnost (*Glasnik i Vodič*) kao i otvaranje prema korisnicima putem manifestacije Dani splitskih knjižnica, koja se planira za jesen 2000. godine.

M. Katušić-Martinović

■ Izložbom *Društvo knjižničara u Splitu u riječi i slici: (1949.-1999.)* održanom u Pučkom otvorenom učilištu u Splitu od 7. do 12. listopada 1999., proslavilo je naše stručno udruženje 50-u obljetnicu kontinuiranog djelovanja.

Konceptiju izložbe i katalog Kronologije djelovanja Društva izradila je Gordana Miolin, a Programski odbor radio je u sastavu: Neda Anzulović, Mihaela Kovačić, Gordana Miolin, Breda Noveljić, Nada Vrsalović. Poslove vezane uz marketing i organizaciju vodila je Marina Katušić-Martinović. Izložbu, koja je imala veliki odaziv brojnih posjetilaca, otvorio je Petar Krolo, pročelnik za kulturu Gradskog poglavarstva. Kao počasna gošća otvaranju je prisustvovala i predsjednica HKD-a Dubravka Stančin-Rošić koja se prigodnim riječima obratila skupu.

E. Bačić

KD Dubrovnik

Dana 8. listopada 1999. u dubrovačkom hotelu Excelsior održana je redovita godišnja Skupština Knjižničarskog društva Dubrovnik. Na početku Skupštine nazočni su se minutom šutnje oprostili od preminulog kolege, Mata Bete, dugogodišnjeg djelatnika Znanstvene knjižnice u Dubrovniku.

Predsjednica Društva M. Šapro-Ficović podnijela je izvješće o radu u proteklom razdoblju, a tajnik P. Šutić financijsko izvješće. Početkom godine upotpunjen je i ažuriran novim podacima adresar članova našega Društva. Adresar je izrađen na temelju popunjenih pristupnica i uplaćenih članarina za posljednje dvije godine (1997/98), te je predat HKD-u konačan popis (49 članova). Do ove Skupštine taj se broj umanjio zbog

odlaska nekoliko kolegica iz knjižnica na Korčuli, i sada imamo 45 članova.

30. travnja 1999. g., u organizaciji Društva, održano je predavanje *Suvremene tendencije u knjižničarstvu i informacijskim znanostima*. Ovo zanimljivo predavanje Tefka Saračevića, stručnjaka svjetskoga glasa našega porijekla, održano je u velikoj predavaonici Veleučilišta Collegium Ragusinum u Dubrovniku, a pored knjižničara i članova Društva, prisustvovali su mu studenti i profesori Veleučilišta i ACMT-a (American College of Management and Technology) iz Dubrovnika. Pored namjere predavača da se prisutno slušateljstvo što bolje upozna s pojmom i značenjem digitalnih knjižnica, predavanje je poslužilo i kao vrsta uvoda u 3. međunarodnu konferenciju o knjižničarstvu i informacijskim znanostima CoLIS 3, koja se od 23. do 26. svibnja 1999. održala u Dubrovniku.

Konferencija CoLIS 3, održavala se pod naslovom "Digitalne knjižnice: interdisciplinarni koncepti, izazovi i mogućnosti" u hotelu Excelsior i Interuniverzitetkom centru u Dubrovniku. Pored velikog broja sudionika (oko 130) iz cijeloga svijeta, na konferenciji su bila nazočna četiri člana dubrovačkog knjižničarskog društva i M. Šapro-Ficović kao član Regionalnog organizacijskog odbora. Posebnu važnost za sve nas imala je i činjenica da ova konferencija nije bila, poput većine drugih, otkazana zbog ratnih događaja na Kosovu, nego je, zahvaljujući zalaganju i entuzijazmu organizatora održana na vrhunskoj stručnoj i organizacijskoj razini. Pet dana, koliko je trajala konferencija, kroz pozvana predavanja najpoznatijih stručnjaka poput E. Foga, R. Capurra, C. Borgman, M. Bucklanda i mnogih drugih, kroz panel diskusije, demonstracije, izlaganja na posterima i radionice, sudionici su se upoznavali sa sadržajima, problemima, mogućnostima i značenjem digitalnih knjižnica u suvremenom svijetu. O programskoj i organizacijskoj strukturi konferencije, te temama pojedinih izlaganja, M. Šapro-Ficović govorila je u sažetom izlaganju 6. lipnja 1999. kolegama u Narodnoj knjižnici.

Mjesna knjižnica u Orebiću preselila je u novi prostor, čijem su svečanom otvorenju 29. svibnja 1999. bili nazočni naši članovi. Istoga dana svečano je otvoren, preuređen i obnovljen muzej poznatog franjevačkog samostana u Orebiću, čiji su dragocjeni predmeti i umjetničke slike darovi

poznatih obitelji pomoraca i kapetana iz Orebića. Sastanak Pelješko-korčulanskog ogranka Knjižničarskog društva Dubrovnik održan je 19. svibnja 1999. Za novu voditeljicu ogranka, umjesto dosadašnje Tajane Grbin, izabrana je Nasja Stošić-Padovan iz Općinske knjižnice u Vela Luci. Na sastanku je istaknut problem raspoređivanja djelatnika knjižnice u Blatu na druga radna mjesta te problem smještaja knjiga u knjižnicama na Korčuli. Na Skupštini, novija izdanja HKD-a i vodiče po knjižnicama županija, u izdanju drugih regionalnih društava, predstavila je N. Cervelin, voditeljica nabave Narodne knjižnice Dubrovnik. Predstavljanjem vodiča po knjižnicama zapravo je najavljena izrada Vodiča po knjižnicama Dubrovačko-neretvanske županije, kojega Knjižničarsko društvo Dubrovnik i Matična služba za narodne i školske knjižnice zajednički namjeravaju izdati u idućoj godini. Smanjenja proračunskih prihoda u ovoj godini osjetile su ustanove u kulturi, pa tako i naše Društvo. Iako s minimalnim prihodima nije moglo poduzimati značajnije projekte bar je, što nije zanemarivo, pokrilo uredno sve svoje troškove. Napravljene su i podijeljene članovima nove članske iskaznice. Za iduću godinu planirana financijska sredstva uključuju tiskanje Vodiča i proslavu 25 godina djelovanja samostalnog Društva bibliotekara Dubrovnik. Dogovorena je i jača suradnja Narodne knjižnice sa školskim knjižnicama.

U ovoj godini dvoje članova našega Društva sudjelovalo je u radu knjižničarskih skupova izvan Dubrovnika. Potporom Instituta Otvoreno društvo, D. Ljubimir iz Znanstvene knjižnice, sudjelovao je na godišnjoj konferenciji LIBER-a (Udruženja europskih znanstvenih knjižnica) održanoj u Pragu, 6.-10. srpnja 1999. g., a S. Bogoje iz knjižnice Fakulteta za turizam i vanjsku trgovinu na seminaru Menadžment i marketing u knjižničarstvu održanom u Bizovcu 17.-20. rujna 1999.

25. listopada 1999. Društvo je organiziralo izlet u Široki Brijeg, gdje smo posjetili samostan, muzej i knjižnicu. S burnom povijesti knjižnice upoznao nas je o. Serafin Hrkač. Tom prigodom poklonio nam je nekoliko vrijednih knjiga za zavičajnu zbirku matične narodne knjižnice u Dubrovniku.

M. Šapro-Ficović

Teme 11. sjednice Vijeća održane 19. listopada 1999. bile su:

- strateški značaj pokretnih knjižnica u nacionalnim programima obnove i razvitka,
- prigovor ravnatelja općeznanstvenih knjižnica Dubrovnika, Pule i Zadra na nacrt prijedloga Pravilnika o matičnoj djelatnosti,
- zauzimanje stajališta u odnosu na obveze sveučilišnih knjižnica prema obveznom primjerku.

Sjednici je prisustvovao i ministar kulture Božo Biškupić, koji je zatražio da Vijeće okonča raspravu o NISKA-i. Na reagiranje članova Vijeća kako ima još dokumenata koje je Vijeće utvrdilo, a ministar trebao prihvatiti (*Pravilnik o matičnosti, Standardi za specijalne knjižnice*), ministar se obvezao požuriti konačno uobličavanje dokumenata u pravnoj službi Ministarstva. Iznesen je i prijedlog da se na sjednici Vijeća ustanovi i raspravi što se sve od ministra traži, na što je ministar predložio promjenu: treba utvrditi što Vijeće predlaže, jer je ono savjetodavno tijelo ministru. Ministar je zatražio mišljenje Vijeća u pogledu provedbe čl. 53. Zakona o knjižnicama. Vijeće je podržalo osamostaljivanje knjižnica, ali da bi ministru mogli dati pozitivno mišljenje, odlučili su potražiti stručnu suradnju kolegica M. Šegota i D. Sabolović-Krajina.

Vijeće je sa žaljenjem utvrdilo da nitko od članova nije pozvan na otvaranje Mjeseca hrvatske knjige 1999., pa će, i po uputi ministra, od Programskog odbora u Knjižnicama grada Zagreba zatražiti objašnjenje. Dotaknuto je i pitanje zapošljavanja mladih ljudi u knjižnicama prema novim uvjetima Ministarstva rada i socijalne skrbi, koje putem Zavoda za zapošljavanje nadoknađuje osnovne troškove. Tako bi se mogao riješiti problem nedostatka stručnog osoblja u knjižnicama. Spomenuta su i pitanja otkupa knjiga za knjižnice, čvršće mreže knjižnica i podjele matičnosti u velikoj splitskoj županiji. Gospodin ministar posebno je čestitao kolegi I. Peharu na odličju koje mu je dodijelio Predsjednik RH.

Vijeće je u cijelosti podržalo ciljeve HKD-a u pogledu razvitka bibliobusne službe i njezine uloge i strateškog značaja u nacionalnom programu obnove i razvitka. Mišljenja je da bi i Ministarstvo obnove i razvitka, kako je u zaključcima i navedeno, trebalo imati uvida i udjela u nabavi bibliobusa.

Na prijedlog Povjerenstva za izradu *Pravilnika o obveznom primjerku* Vijeće je zaključilo da se u sklopu sadašnjeg Zakona o knjižnicama i postojeće prakse ne može izraditi pravilnik koji bi riješio nagomilane probleme. Stoga je predložilo pokretanje postupka za izmjenu Zakona s rokom do kraja studenoga. Pomoćnica ministra mr. B. Šulc predložila je predsjednici Vijeća posebnu točku dnevnog reda, kako bi Vijeće moglo raspraviti sve prijedloge za izmjenu Zakona, u suradnji s Hrvatskim knjižničnim društvom i uz sudjelovanje pravne službe Ministarstva kulture.

Na prijedlog *Pravilnika o matičnosti*, koji je Vijeće utvrdilo na 10. sjednici u svibnju 1999. i uputilo ministru kulture na usvajanje, primljeni su prigovori ravnatelja općeznanstvenih knjižnica u Dubrovniku, Puli i Zadru. Vijeće je podržalo prigovore i izmijenilo svoj prvotni prijedlog, smatrajući da iz operativnih razloga ovim knjižnicama treba ostaviti obavljanje matične djelatnosti za knjižnice viših i visokih škola, znanstvene i kulturne ustanove, te knjižnice spomeničkog značaja. Općeznanstvene knjižnice se, dakle, u prijedlogu novoga *Pravilnika o matičnosti* izjednačavaju sa sveučilišnim odnosno veleučilišnim knjižnicama.

Pravnoj službi Ministarstva kulture prepušteno je da ispita usuglašenost tog prijedloga sa Zakonom o knjižnicama.

Budući da Nacionalna i sveučilišna knjižnica još uvijek nije dostavila izvještaj o radu, Vijeće ga je odlučilo službeno zatražiti.

Zaključci 12. sjednice Vijeća održane 30. studenoga 1999.

Sjednici su prisustvovali članovi projektne skupine NISKA-e V. Čelić-Tica, A. Garvas-Delić, D. Katalenac, J. Lisek i J. Stojanovski, pomoćnica ministra kulture mr. B. Šulc, A. Janković, K. Stojanovski i D. Haramina iz Ministarstva kulture, te S. Priščan iz Ministarstva znanosti i tehnologije. Rad sjednice dijelom je pratila novinarka HINA-e.

Sjednica je bila posvećena raspravi o idejnom projektu NISKA. O projektu je uvodno govorila J. Lisek, voditeljica projektne skupine. P. Pale je izvijestio o ponovnom uključivanju Ministarstva prosvjete i športa u projekt, a M. Zovko je primijetila kako Ministarstvo prosvjete i športa nije nikad ni izišlo iz projekta, već je samo

izostala njegova financijska potpora. Projekt su predstavili J. Stojanovski i D. Katalenac. Rečeno je da je na idejnom projektu radilo sedam suradnika. Od ideje do izrade idejnog projekta protekle su dvije godine. Godine 1997. provedena je anketa u jednom broju knjižnica. Projekt NISKA zamišljen je kao sustav koji bi po uzoru na inozemne, prateći svjetske knjižničarske trendove, mogao bitno poboljšati sadašnje stanje. Istaknuto je da bi razvoj knjižničarstva trebao postati nacionalni prioritet.

U projektu se predlaže osnivanje samostalne ustanove CroLiNet, financirane iz državnog proračuna ili višerazinski (konzorcij). Od presudne je važnosti za projekt postojanje sveobuhvatnog knjižničnog softvera koji bi mogao udovoljiti različitim korisničkim zahtjevima.

Nakon što je predstavljen idejni projekt D. Kunštek je zamolila prisutne da se u tekst unesu pismeni ispravci i naznači tko su savjetnici, a tko recenzenti projekta, te da se posebna pažnja posveti gl. 6. projekta, u kojoj je iznesena vizija razvoja. Iznijela je i stavove Stručnog odbora Hrvatskoga knjižničarskog društva u obliku sljedećih primjedbi:

- osnivanje novoga tijela (CroLiNet) izaziva pitanje što je s CARNetom i SRCem,
- NISKA je dobra osnova za raspravu, ali dalje predstoji rasprava, razvijanje i poticanje hrvatskog knjižničnog softvera – podržava se razvitak CROLISTA.

U daljnjoj su raspravi sudjelovali: T. Aparac, D. Katalenac, P. Pale, M. Zovko, V. Čelić-Tica, D. Kunštek, I. Pehar, K. Stojanovski, B. Šulc, J. Stipanov i A. Garvas. Prijedlozi i primjedbe odnosili su se na potrebu unošenja tiskarskih ispravaka, usporedbu neusporedivih podataka u materijalu, iznošenje neažuriranih podataka, nedostatak podataka o cijenama pojedinačnih ponuđenih softvera, potrebu usporednog rada na izvedbenom projektu za školske knjižnice, potrebu intenzivnijeg uključivanja Nacionalne i sveučilišne knjižnice i snaženja Zavoda za knjižničarstvo, oterećivanja teksta od prekomjerne opširnosti i mjestimičnih političkih ocjena stanja. Posebna se rasprava vodila o CroLiNetu, pa je zaključeno da umjesto osnivanja nove ustanove treba pojačati postojeću infrastrukturu i "pomladiti" Nacionalnu i sveučilišnu knjižnicu.

- Vijeće je zaključilo sljedeće:
- prihvaća se idejni projekt kao podloga za izradu provedbenog projekta, ali se ne predlaže osnivanje CroLiNeta kao zasebne ustanove, već će se nositelji predviđenih funkcija definirati u izvedbenom projektu,
- predlaže se Ministarstvu kulture, Ministarstvu znanosti i tehnologije i Ministarstvu prosvjete i športa da pokrenu izradu izvedbenog projekta,
- zaključak o prihvaćanju konačnog teksta idejnog projekta, nakon njegove redakcije, lekture i korekture, Vijeće će donijeti na narednoj sjednici.

Zaključci 13. sjednice Vijeća održane 23. veljače 2000.

Vijeće je prihvatilo prijedloge Povjerenstva za predlaganje dodjele zvanja višeg knjižničara i knjižničarskog savjetnika. Za zvanje višeg knjižničara predloženi su Marijan Kraš i Jelica Leščić, a za zvanje knjižničarskog savjetnika Ranka Javor.

Ispitno povjerenstvo za polaganje stručnih ispita za knjižnično osoblje podnijelo je prijedlog ispitivača i visine honorara za stručne ispite, koji je Vijeće prihvatilo. Imenovani su sljedeći ispitivači: za predmet Osnove državnog i pravnog poretka RH te Zakonodavstvo RH u području kulture, znanosti i obrazovanja prof. dr. Nikola Filipović; za predmet Povijesni razvoj knjižničarstva prof. dr. Tatjana Aparac-Jelušić i mr. sc. Radovan Vrana; za predmet Knjižnično poslovanje i upravljanje dr. sc. Jelka Petrak i mr. sc. Dijana Sabolović-Krajina; za predmet Katalogizacija, klasifikacija i predmetno označivanje Dorica Blažević, Vesna Hodak, mr. sc. Marinka Perišić i mr. sc. Dubravka Stančin-Rošić; za predmet Informacijska djelatnost u knjižnicama dr. sc. Dora Sečić i Tatjana Nebesny.

Rekapitulirani su zaključci prethodnih sjednica i utvrđeno je da na mnoga pitanja nije odgovoreno, pa je zaključeno da je nužno da Vijeće donese program rada u kojemu će biti naznačeni rokovi i izvršitelji.

Zaključci 14. sjednice održane 18. travnja 2000.

Sjednici su uz članove Vijeća prisustvovali i ministar kulture dr. Antun Vujić, njegova pomoćnica mr. Branka Šulc, ravnatelj NSK dr. Josip Stipanov, predsjednica Povjerenstva za izradu *Standarda za knjižnice visokih učilišta* dr. Jelka Petrak, predstavnica Mi-

nistarstva znanosti i tehnologije Sonja Priščan, te Ankica Janković, Ksenija Stojanovski i Boris Jurinić iz Ministarstva kulture.

Konačnu verziju idejnoga projekta NISKA, usklađenu sa zaključcima Vijeća, predstavio je P. Pale, koji je rekao i da je projekt zapravo globalna smjernica i zajedničko ishodište svim budućim projektima. Ministra je zanimalo koji je odnos NISKA-e prema CROLIST-u i drugim projektima. P. Pale objasnio je da je NISKA vizija za sve koji žele raditi i dodao da se protiv unificiranja; tamo gdje postoje specifičnosti, treba raditi drugačije, a koordinacija je svakako potrebna. P. Pale bio je mišljenja da treba formirati Vijeće projekta NISKA, koje će pokrenuti program. J. Lokmer je predložio da članovi Vijeća budu članovi Vijeća za NISKA-u. J. Stipanov je primijetio da su izgubljene četiri godine, da se radi o zaostajanju u odnosu na tehnološki način razmišljanja, da je okvirni program prekomplikiran, da se pozivamo na Europu, a možemo nešto i sami učiniti (naveo je primjere Lisabona i Finske) te je predložio da se imenuju projektni timovi, da se utvrdi što je zajedničko svim knjižnicama, kao i da se utvrde jasni ciljevi o tome što se i na koji način želi raditi. B. Šulc zatražila je konkretne primjedbe i upitala da li struka smatra da ona, a ne ministarstva, mora voditi projekt.

Nakon rasprave jednoglasno je zaključeno je da se prihvaća prva faza projekta te da u roku od sedam dana Vijeću treba dostaviti prijedloge za voditelje projektnih skupina.

Vijeću je predočen i nacrt *Standarda za knjižnice visokih učilišta*. J. Lokmer požalio se da je, iako je član Povjerenstva, konačnu verziju teksta *Standarda* dobio tek s pozivom za sjednicu. Uputio je svoje primjedbe koje nisu ugrađene u tekst, te smatra da konačna verzija ne može biti na raspravi jer nije bio pozvan niti upoznat s definitivnim tekstom. T. Aparac objasnila je da su sve pristigle primjedbe pročitane, neke su ugrađene u tekst, a neke nisu. Vjeruje da nešto nije u redu s el. poštom J. Lokmera. Nakon rasprave zaključeno je da se nacrt vrati Povjerenstvu na doradu, a da se nakon toga izmijenjeni tekst dostavi Vijeću.

Raspravljano je i o izvještaju o radu Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Ravnatelj dr. J. Stipanov rekao je da je izvještaj koji je Vijeće zatražilo trebao biti tema 13. sjednice Vijeća, ali je tada, zbog odsutnosti predsjednice Vijeća, rasprava o njemu odložena. Raspravu o izvještaju za 1998. godinu smatra zakašnjelom, jer je u međuvremenu izrađen i izvještaj o radu za

1999. godinu, koji je dostavljen trima nadležnim ministarstvima, Muzejsko-dokumentacijskom centru, Hrvatskom državnom arhivu, Hrvatskom knjižničarskom društvu, Katedri za bibliotekarstvo Filozofskog fakulteta i svim sveučilišnim knjižnicama. T. Aparac rekla je da čl. 20 Zakona o knjižnicama propisuje da Vijeće provodi stručni nadzor nad Nacionalnom i sveučilišnom knjižnicom, a NSK je dužna dostaviti Ministarstvu kulture izvještaj koji Vijeće može zatražiti. Zaključeno je da će se odgovor ravnatelja o izvještaju o radu razmotriti na narednoj sjednici Vijeća.

Raspravljano je i o pripremama za izmjenu Zakona o knjižnicama, o čemu je izvijestila A. Janković. Od HKD-a je zatražena suradnja pismom od 15. studenoga 1999. Ministarstvo kulture je do 15. travnja 2000. godine trebalo dostaviti primjedbe na zakon Vladi, na njen zahtjev. Zato je Ministarstvo najprije usmeno, a zatim pismom od 24. ožujka zatražilo od HKD-a da požuri s dostavom primjedbi na Zakon. Uz primjedbe HKD-a, pristigle su i primjedbe Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta, Hrvatske zajednice pučkih otvorenih učilišta i ravnatelja Sveučilišne knjižnice u Rijeci. Zbog hitnosti postupka, primjedbe nisu dostavljene na raspravu Vijeću, koje je svojevremeno potrebu izmjene iniciralo.

Vijeće je predložilo odgodu upućivanja u proceduru izmjena i dopuna Zakona o knjižnicama. Utvrdilo je da dosadašnja primjena Zakona ukazuje na postojanje više razloga za izmjenu, vezanih uz zbivanja na području knjižnično-informacijskih djelatnosti, kao i na usklađivanje Zakona o knjižnicama sa Zakonom o visokim učilištima, Zakonom o znanstveno-istraživačkom radu, Zakonom o osnovnom školstvu i Zakonom o srednjem školstvu, što sve zahtijeva sustavniju i kvalitetniju pripremu.

J. Stipanov je obavijestio Vijeće o odluci Vlade iz siječnja 1998. godine kojom se 2500 m² nedovršenog prostora u NSK-u dodjeljuje na uporabu Zemljišno-knjižnom odjelu Općinskog suda u Zagrebu (Gruntovnica). Vladi je svojevremeno uputio dopis u kojemu traži da se spomenuti prostor ostavi na raspolaganju Knjižnici, no na taj dopis dosad nije odgovoreno. Vijeće je na preporuku ministra odlučilo zatražiti da Komisija Vlade za upravljanje državnom imovinom poništi odluku i spomenuti prostor ostavi na raspolaganju Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici.

*Zapisnike sa sjednica Vijeća vodila
A. Janković*

MEDUNARODNA ZBIVANJA: IFLA

Ovaj je izvještaj o radu FAIFE-a tijekom Opće konferencije IFLA-e u Bangkoku u kolovozu 1999. godine trebao biti objavljen u prošlom broju Novosti, ali je zabunom izostavljen. Ispričavamo se čitateljima.

FAIFE

Komisija za slobodu izražavanja i slobodan pristup informacijama (FAIFE) održala je dva radna sastanka, kojima je prisustvovalo 17 članova Komisije, među kojima su i dvije nove članice, Sherry Jespersen iz Velike Britanije i Cendrella Abdallah iz Libanona, te Shawky Salem iz Egipta, kao pridruženi član. Najavljeno je imenovanje dvije nove članice iz Čilea i Kostarike. O radu Ureda za FAIFE u Kopenhagenu izvijestio je Jan Ristarp. Tijekom dviju godina Ured je uspostavio kontakte s brojnim organizacijama za promicanje ljudskih prava, novinarskim organizacijama i drugim međunarodnim organizacijama poput UNESCO-a i Vijeća Europe. Ti su kontakti pokazali da se o slobodi izražavanja još uvijek pretežno razmišlja kao o pitanju vezanom uz nastanak i objavljivanje informacija, ali ne i u terminima omogućavanja pristupa informacijama u knjižnicama. Istaknuta je važnost nedavno objavljene *Izjave o knjižnicama i intelektualnoj slobodi*, kao prvog koraka u izradi pomagala koji će IFLA-i omogućiti daljnji rad na promicanju slobode izražavanja. Ured je osnovao stranicu na Internetu (<http://www.faife.dk>), vezanu uz IFLANET, koju mjesečno posjećuje više od 15.000 korisnika. Izrađen je letak s osnovnim podacima o cilju i radu Ureda za FAIFE, koji će biti široko raspačan. Prvi izvještaj FAIFE-a o stanju u slobodi izražavanja u zemljama članicama IFLA-e, s izvještajima iz 35 zemalja, predočen je na sastanku u preliminarnom obliku, a u konačnom će obliku biti objavljen na stranici Ureda. Tiskana će verzija biti predočena sudionicima konferencije IFLA-e u Jeruzalemu 2000. godine.

Gost predavač na temu slobode izražavanja bio je pjesnik i književnik iz Sri Lanke, Basil Fernando, izvršni ravnatelj Azijske komisije za ljudska prava. Pred 150 slušalaca održao je predavanje pod naslovom *Pravo na život kao intelektualna sloboda: Zapad i Istok moraju razgovarati*. Otvorenoj sjednici FAIFE-a prisustvovalo je 175 delegata, koji su šalali predavanje Alvina Schradera o filtri-

ranju Interneta. FAIFE je u suradnji s Okruglim stolom za vođenje knjižničarskih društava organizirao i radionicu na temu *Knjižničarska društva i intelektualna sloboda*. Raspravu su otvorili članovi Komisije A. Byrne, Y. Inoue, D. Kunaka, R. Bowden i A. Horvat, koji su iznijeli svoje viđenje stanja u slobodi izražavanja u svojoj zemlji. U raspravi koja je uslijedila istaknuta je važnost aktivnog sudjelovanja knjižničarskih društava u promicanju slobode izražavanja, kao i potreba da knjižnice i knjižničari što prije postanu ravnopravni partneri ostalim organizacijama koje se zauzimaju za slobodu izražavanja, kao jedno od osnovnih ljudskih prava.

A. Horvat

Sastanak Odbora IFLA-ine Sekcije za dječje knjižnice i knjižnice za mladež

Brojne sekcije IFLA-e sastaju se redovito svake godine tijekom IFLA-ine konferencije, no rade vrlo intenzivno i cijelu godinu. Odbori pojedinih sekcija održavaju tzv. zimske među-sastanke na kojima se rješavaju pitanja kojima se bavi pojedina sekcija i dogovara program s kojim sekcija izlazi pred široku stručnu publiku na IFLA-inim godišnjim konferencijama. Tako se je i ovoga proljeća, 23. do 25. ožujka 2000., u Berlinu, sastao Odbor Sekcije za dječje knjižnice i knjižnice za mladež.

Berlin je odabran kao mjesto sastanka stoga što je tajnica Sekcije Rita Schmidt, djelatnica Njemačkog instituta za knjižnice, ustanove sa sjedištem u Berlinu, koja će pod tim imenom (*Ehemaliges Deutsches Bibliotheksinstitut*) djelovati još nekoliko godina. Razlog postupnog ukidanja Instituta ponajprije je opća restrikcija potrošnje u Njemačkoj, koja ujedinjenjem bivše Istočne i Zapadne Njemačke, postaje prioritetom u svim segmentima ekonomskog i društvenog života. Djelatnici Instituta svjesni su da ukidanje ustanove koja je okupljala znanstvenike i stručnjake u području knjižničarstva zahtijeva nalaženje novih načina funkcioniranja i komuniciranja knjižničara, kako u zemlji, tako i u međunarodnoj suradnji. Stoga je i jedna od tema na održanom sastanku Odbora Sekcije bilo pitanje iskustava i primjera iz drugih zemalja glede unapređivanja knjižničarske struke putem rada knjižničarskih

društava, jer se u dobroj organizaciji knjižničarskog društva u Njemačkoj zasada vidi jedini izlaz iz novonastale situacije.

Sastanku Odbora IFLA-ine Sekcije za dječje knjižnice i knjižnice za mladež prisustvovala je većina članova. U dvodnevnom radu članovi Odbora radili su na nekoliko dokumenata koje bi Sekcija trebala uputiti na raspravu knjižničarskoj javnosti u cilju njihove dorade ili usvajanja na sljedećoj IFLA-inoj konferenciji.

Izrađen je tekst *Uputa za obrazovanje dječjih knjižničara* koji će biti sastavni dio dokumenta što ga priprema Sekcija za obrazovanje knjižničara. Odbor je izradio i prijedlog programa Sekcije na IFLA-inoj konferenciji u Jeruzalemu. Uz izložbu postera predviđena su tri glavna izlaganja na tzv. otvorenim forumima, trostratna javna rasprava o novom *Vodiču za dječje knjižnice*, te dva sastanka Odbora, zatvoreni i otvoreni za sve članove Sekcije.

Kako Sekcija nema jedinstven promidžbeni materijal, Odbor je doradio prijedlog koji je izradilo Švedsko knjižničarsko društvo. Vjeruje se da će taj materijal približiti knjižničarima širom svijeta rad Sekcije te biti poticajan za uključivanje novih članova. Dogovorene su i manje izmjene u sadašnjem *Vodiču za knjižnice za mladež*, koji je Sekcija objavila 1996. godine. Članovi su se složili da je *Vodič* dovoljno otvoren za svjetske različitosti, ali i toliko detaljan da može poslužiti svima koji tek razvijaju ovu djelatnost u narodnim knjižnicama. Naglašeno je da članovi Sekcije trebaju distribucijom *Vodiča*, njegovim prevođenjem na nacionalne jezike te promicanjem u svojim zemljama, afirmirati usluge za ovu kategoriju korisnika koja je, kako se svi slažu, do sada bila prilično zapostavljena u narodnim knjižnicama. Doraden je i tekst novog IFLA-inog *Vodiča za narodne knjižnice*, u dijelu koji se odnosi na usluge dječje knjižnice. Smatralo se, naime, da treba preciznije odrediti što znači da narodna knjižnica treba poticati na korištenje djecu od najranije dobi. Stoga su kao korisnici navedeni i roditelji jer tada nije potrebno precizirati donju dobnu granicu, a znano je da će u predškolskoj dobi knjižnicu djeci približiti upravo roditelji i zato im treba u dječjim knjižnicama posvetiti pozornost. Završni bi tekst *Vodiča* tre-

bao biti usvojen na ovogodišnjoj IFLA-inoj konferenciji.

Glavni je razlog organiziranja sastanka Odbora Sekcije za dječje knjižnice i knjižnice za mladež bio rad na novoj verziji *Vodiča za dječje knjižnice*. Smatra se da onaj s početka protekloga desetljeća (objavljen 1991. godine) više ne odgovara stvarnim potrebama knjižnica. Svaki je član Odbora, prema dogovoru s prošle IFLA-ine konferencije u Bangkoku, na kojoj je izrađen okvirni sadržaj budućeg *Vodiča*, pripremio tekst o pojedinoj temi. Bitna je razlika između prijedloga nove verzije i sadašnjeg *Vodiča* u tome što novi *Vodič* polazi od osobitosti djetinjstva i djeteta, njegovih prava i potreba, te uloge dječje knjižnice i potrebnih uvjeta za ostvarivanje tih prava i zadovoljavanje potreba. Smatra se, naime, da je, gledajući iz današnje perspektive, sada važeći vodič izrađen po uzoru na *Vodič za narodne knjižnice*, zanemario specifičnosti dječje knjižnice, te se može smatrati prije opisom stanja nego smjernicama za razvoj. Prema nacrtu sadržaja u novome će *Vodiču* biti zastupljene sljedeće teme: specifičnosti djetinjstva, društveni kontekst i prava djeteta kao polazište u kreiranju knjižničnih usluga, uloga dječje knjižnice, organizacija rada dječje knjižnice u sklopu narodne knjižnice, prostori i oprema, mediji i pomagala, programi za djecu, informacijske usluge, suradnja s lokalnom

zajednicom, osoblje, upravljanje djelatnošću, praćenje i evaluacija, te financiranje.

Cjelodnevna rasprava na sastanku u Berlinu rezultirala je dogovorom o potrebnim preinakama i prvom verzijom teksta koji će biti prezentiran i ponuđen na doradu na IFLA-inoj konferenciji u kolovozu ove godine. Do proljeća 2001. godine primat će se primjedbe koje upute nacionalna knjižničarska društva, a završna bi verzija trebala biti usvojena na IFLA-inoj konferenciji u Bostonu. Potom slijedi skraćivanje teksta i njegovo objavljivanje kao UNESCO-ovog *Manifesta za dječje knjižnice*.

Sastanak IFLA-ine Sekcije za dječje knjižnice i knjižnice za mladež održan je u obje glavne berlinske knjižnice, pa je to bila i prilika da ih prisutni upoznaju. Posebno je zanimljiv bio posjet Dječjem odjelu Američke memorijalne knjižnice (*Amerika Gedenkbibliothek*), koji u svom sastavu ima programski i prostorom izdvojenu djelatnost za mladež. Naime, za mlade u dobi od 12 do 24 godine knjižnica osigurava posebne usluge. Daje se na korištenje građa koja je, uz knjige, mladima iznimno zanimljiva, informativne brošure iz svih područja života, stripovi i časopisi, poster i plakati, CD-ROM-ovi, kompjutorske igre (intranet) te pristup Internetu. Knjižnica je ujedno i prostor za druženje i razne aktivnosti (npr. posjet likovnih i drugih stručnjaka koji

rade s mladima) te prostor u kojem se mladi susreću sa socijalnim radnicima, jer ovi dio svojega programa socijalne skrbi provode u neposrednom radu s mladima u knjižnici. Odjel za mladež svojevrsan je model za razvoj usluga za mladež u narodnim knjižnicama u Njemačkoj, što se smatra iznimno bitnim dijelom budućeg razvoja narodnog knjižničarstva u zemlji.

Zbivanja u samom gradu Berlinu, neprirodno podijeljenom gotovo pola stoljeća, odražavaju se i na djelovanje knjižnica, međusobno različitih kao što je i različit današnji Berlin. Formalno su udružene *Berliner Stadtbibliothek* iz istočnog dijela grada i Američka memorijalna knjižnica, smještena u nekadašnjem Zapadnom Berlinu. Dakle, današnja Državna knjižnica Berlin pokriva mrežu od petstotinjak različitih knjižnica. Svaki berlinski okrug ima glavnu narodnu knjižnicu s mrežom od oko 150 podružnih knjižnica, a njihova razvijenost u velikoj mjeri ovisi o dijelu grada u kojem se nalaze.

Kako sastanci poput ovog okupljaju stručnjake iz različitih zemalja koji prezentiraju iskustva iz svoje zemlje, ali i upoznaju knjižničarsku djelatnost zemlje u kojoj se nalaze, svi su članovi Odbora Sekcije za dječje knjižnice i knjižnice za mladež izrazili želju da se sljedeći sastanak u proljeće 2001. godine održi u Zagrebu, jer su zainteresirani za rad dječjih knjižnica u Hrvatskoj.

I. Stričević

VIJESTI IZ EBLIDA-e

Iz Eblida-ina glasila Information Europe, br. 2(1999), prenosimo zanimljiv izvještaj o međunarodnoj konferenciji o knjižničnom zakonodavstvu u Europi, nastavku konferencije održane u Strasbourgu 1998., na kojoj su sastavljene prve smjernice za europske knjižnice, te još jedan u nizu prikaza stanja u bibliotekarstvu u europskim zemljama. U ovom broju "zemlja u žarištu" je Mađarska.

KNJIŽNIČNO ZAKONODAVSTVO

Lokalno i globalno: knjižnično zakonodavstvo u regionalnom i saveznom državnom uređenju, München, 29.-30. travnja 1999.
Izvešćuje: **Dr. Marian Koren, Udruga narodnih knjižnica Nizozemske (NBLC)**

Na konferenciji o knjižničnom zakonodavstvu u Europi, koju su organizirali Vijeće Europe i Goethe institut u Münchenu, sudjelovalo je osamdesetak ljudi iz knjižnica, ministarstava i istraživačkih instituta iz svih dije-

lova Europe. Održavanje Konferencije podržale su i njemačke knjižnične udruge BDB i DBV, Njemački knjižnični institut (DBI), Britanski savjet, španjolsko Ministarstvo kulture i talijanske pokrajine Piemont i Emilia Romagna.

Potreba za knjižničnim zakonodavstvom

Vijeće Europe je još od 1994. godine razmatralo knjižnično zakonodavstvo u nekoliko navrata i to iz više

razloga. Među njima su želja za novim knjižničnim zakonodavstvom u zemljama Istočne Europe i pojava medijskih komunikacijskih tehnologija, koji traže usklađivanje interesa svih koji su uključeni u područje knjižničarstva. Zato je Vijeće Europe, nakon održane konferencije (u studenom 1998.), sastavilo nacrt preporuka za knjižnično zakonodavstvo.

U svojoj riječi dobrodošlice, dr. Joachim Sartorius (Goethe institut) ustvrdio je kako je sloboda pristupa literaturi i informacijama potpomo-

gnuta od strane 135 Goethe instituta širom svijeta i da se na taj način pojačava kulturna razmjena. Potrebna su još veća sredstva kako bi se omogućio lakši pristup informacijama, ali je isto tako, kako se ističe u 10. članku Europske povelje, potrebno zakonski zaštititi osnovne vrijednosti, kako u savezним državama, tako i u onima koje imaju regionalni ustroj, da bi se zajamčila odgovarajuća informacijska infrastruktura, bez koje nije moguć daljnji razvoj demokracije.

To što je Vijeće Europe organiziralo otvorenu konferenciju pokazuje, prije svega, novi pristup samog Vijeća, koje se sada sastoji od 41 zemlje. Otvoreno savjetovanje znači da primjedbe može dati svatko koga zanima knjižnično zakonodavstvo. Ideja je da članovi Komisije za kulturu Vijeća Europe stupe u kontakt i savjetuju se sa svim relevantnim ministarstvima i stručnjacima.

Ključni pojam u nacrtu je javna služba u civilnom društvu. Preporuka podržava pravo svih građana na slobodan pristup osnovnim javnim službama, no Vijeće je svjesno da se ovo pravo mora oprezno oblikovati. Kao što su primijetili u IFLA-i i EBLIDA-i, ovo je prvi put da su se svi čimbenici vezani uz knjižnice našli na istom mjestu. Iako su predstavnici EBLIDA-e i IFLA-e (FAIFE) bili nazočni u Münchenu, službeni komentar nitko nije tražio, niti ga je itko dao. Kako je istaknula Vera Boltho iz Vijeća Europe, preporuke nisu zamišljene kao "lekcija" zemljama članicama, već bi se mogle upotrijebiti kao mjerilo za postojeće i buduće zakone i propise na području knjižnica i knjižničarstva.

Prof. Birgit Dankert, koja je govorila u ime Njemačkog knjižničnog društva, zauzela se za utvrđivanje prava za utemeljenje knjižnica dok se čekaju propisi o autorskim pravima i odgovornostima državnih organa. Polazeći od osnovnog pristupa, koji promatra knjižnicu kroz usluge koje pruža korisnicima, ostaje pitanje kako ispuniti i ovu obvezu struke. Također se osvrnula i na činjenicu da je kultura relativno novo područje interesa u Europskoj zajednici, točnije, tek od Maastrichtskog ugovora. Hoće li knjižnično zakonodavstvo štiti knjižnice ili će ih sputavati? Ono može igrati različite uloge u različitim zemljama u određenim stadijima razvoja.

Knjižnica kao dragulj

Dr. Michael Naumann, novi njemački ministar za kulturu i medije, održao je ključni govor na samom početku konferencije. Njegov pristup

je kritičan prema dobrobitima koje donose nove tehnologije i iznosi sljedeće nedostatke. U tiskanom mediju, tekst zahtijeva linearno čitanje i neizmjenjiv je, dok u digitalnom okruženju vjerodostojnost postaje dvojbena. Isto tako, što više znamo, to više zaboravljamo. Sve to znači da je neophodno neprestano obnavljanje, a to nužno povlači za sobom odabir onoga što će biti obrisano. Čak i knjiga u knjižnici može biti izgubljena, ako je, primjerice, pala iza police, ali će, prije ili kasnije, biti pronađena, dok jednom obrisani digitalni tekst biva zauvijek izgubljen.

Budući da se uvelike radi na smanjivanju javnih rashoda, svima je jasno da zapravo ništa nije "besplatno". Javni sektor se sve više smanjuje. Slobodan protok informacija, kako ga omogućavaju i štite knjižnice, jamči da je znanje pristupačno svim građanima. Knjižnicu možemo nazvati *draguljem* u državnom ustroju znanja.

Na osnovi vlastitog zapažanja, Naumann je izrazio žaljenje zbog činjenice da knjižničari "žive u sjeni", kao i zbog vrlo niskog statusa kulturno vrijednih knjiga među političarima. On se zalaže za sljedeće:

- Širenje knjižnične infrastrukture.
- Naglašavanje kakvoće usluga i službi.
- Očuvanje kulturne dimenzije.
- Omogućavanje trajnog pristupa.
- Popravljanje društvenog statusa knjižnica i knjižničara.
- Održavanje stalnih cijena knjiga.

Nacrt Smjernica

Nacrt se temelji na istraživanju koje je u sebe uključilo: globalna kulturna nagnuća; globalizaciju i participaciju, uključujući potrebe građana; borbu za pismenost i doživotno učenje. Hotimično nije načinjeno nikakvo razlikovanje između pojedinih vrsta knjižnica, kao što je to već uobičajeno. Umjesto toga, pristup je funkcionalan. U uvodu se posebno navode UNESCO-v *Manifest za narodne knjižnice* i UNESCO-ve *Smjernice za zakon o obveznom primjerku*. Nacrt se sastoji od četiri dijela:

1. Sloboda izražavanja i slobodan pristup informacijama.
2. Knjižnice u sklopu nacionalne knjižne i informacijske politike.
3. Knjižnice kao aktivni sudionici u knjižnom i informacijskom lancu.
4. Zaštita knjižnične baštine.

Sve u svemu, nacrt iznosi načela u gotovo 70 točaka, previše da bi ih sve mogli ovdje prikazati. Spomenimo

neke: na području slobodnog pristupa – zbirke i izvori moraju po svojem sadržaju, jeziku i obliku odražavati raznolikost relevantnih zajednica; građa smije biti izostavljena, ili pristup mreži onemogućen, samo u skladu sa zakonom.

Oblikovana su i sljedeća načela za razvoj zbirke: neovisna, stručna procjena, transparentna politika, skrb o manjinama i invalidnim osobama. Pristup elektroničkim mrežama bi trebao biti omogućen putem mjesta javnog pristupa, a ona bi trebala osiguravati svu potrebnu pomoć korisnicima, kao i poštivati korisničko pravo na privatnost.

Knjižnično zakonodavstvo i politika bi trebali uključiti nacionalnu politiku kao svoj sastavni dio. Ova bi, sa svoje strane, trebala jamčiti: slobodan pristup informacijama svim građanima; osnovnu informacijsku građu, pomagala, usluge i službe bez ikakve novčane naknade; jasnu ulogu knjižnica u podržavanju demokracije; jasnu strukturu i neophodnu infrastrukturu. Ovaj dio nacrtu također uključuje i odlomke o vrstama knjižnica, razinama usluga i pokazateljima izvedbe; financiranju knjižnica i uloga države vlasti i lokalne uprave i samouprave; izobrazbi knjižničara.

Uzimajući u obzir sve vanjske odnose, učenicima i studentima, kao i većini društva, mora biti omogućeno učenje medija. Inicirana je i konvergencija institucija u arhivskom, knjižničnom i muzejskom području (AKM). Čini se da je ta konvergencija u više europskih zemalja podržana i od strane državnih struktura. Na godišnjem sastanku Vijeća EBLIDA-e, održanom u svibnju 1999. godine u Londonu, postalo je jasno da je sve više institucija s AKM područja zainteresirano za djelatnosti EBLIDA-e.

Dio nacrtu koji govori o knjižnici kao aktivnom sudioniku u knjižnom i informacijskom lancu bavi se javnim funkcijama koje obavlja knjižnica za koju skrbi državna vlast, kad je riječ o autorskim i srodnim pravima, i to bez obzira na vrstu građe koju ima u svojim zbirkama (informacije u tiskanom, audiovizualnom ili digitalnom obliku). Smjernice očekuju da se zakonom ustanovi koji će oblik informacija biti dostupan javnosti bez novčane naknade, kao i da se utvrdi visina naknade u onim slučajevima u kojima se naknada traži. Licenciranje je jedan od oblika dogovora koji bi mogao učiniti informacije dostupnima. Nacrt utvrđuje: "Korištenje građe unutar knjižnice bi trebalo biti besplatno. Prebiranje u knjižnici je dopušteno; naplata za svaki pristup

gradi nije prihvatljiva. Fotokopiranje za osobnu upotrebu ili školovanje ne narušava prava vlasnika."

Dio nacrtu koji govori o zaštiti knjižnične baštine bavi se obveznim primjerkom, pristupom bibliografskim službama i uslugama, istraživanjima o obveznom primjerku elektroničkih publikacija i suradnji kada je riječ o raznim baštinjenim zapisima i njihovom prijenosu preko državnih granica.

Izvjješća iz raznih zemalja

Izvjješće Pravne komisije Njemačkog knjižničnog instituta pokazuje kako je povezan razvoj knjižnica i knjižničnog zakonodavstva (mrežna stranica na adresi <http://www.dbi-berlin.de/>). Iskustva i ogledna parničenja su pokazala kako knjižnice jakim i djelatnim zagovaranjem mogu utjecati na političke i zakonske procese i mogu govoriti u ime svojih korisnika.

Uvjeti za uspješno utjecanje na političke i zakonske procese su: učinkovita organizacija, novačenje posebnih zagovaratelja, jednoglasnost, informacije iz sudske prakse i pravnog života, odnosi s javnošću, kontakti s donosiocima odluka. Iako je EBLIDA izgradila učinkovit lobi na europskoj razini, potrebno je uspostaviti odgovarajući lobi i na državnoj razini. U Njemačkoj je naglasak stavljen na nacionalno knjižnično zakonodavstvo, iako bi praktična strategija mogla biti i utjecanje na manje izmjene unutar postojećeg zakonodavstva, primjerice u promjeni čl. 5. Ustava koji govori o medijima: potrebno je u njega uključiti knjižnice na jasan i očit način. Smjernice i druge izjave također mogu imati učinka na stanje u pojedinim savezним državama.

Izvjješća iz raznih zemalja, posebice onih u kojima se odluke o knjižnicama ne donose na državnoj razini (Italija, Španjolska, Njemačka), pokazuju razne pokušaje stvaranja mreža, izgradnje regionalnih baza podataka i širenja opće svijesti o telekomunikacijskoj i informacijskoj tehnologiji.

Suradnja je ključna u decentraliziranim i savezним državama.

Izvjješće o uspješnim inicijativama podupiranja knjižnica u Velikoj Britaniji, i bez donošenja novih zakonskih propisa, pokazuje mogućnosti i ohrabruje ulaganje u knjižnice, a posebno kada je riječ o novim tehnologijama, informacijskim službama i uslugama i mogućnostima izobrazbe. Knjižnice moraju pokazati da imaju viziju vlastitog razvoja i moraju praviti godišnje planove, koji onda mogu biti korišteni kao primjeri dobre prakse. Velik broj izvješća i inicijativa potiču ovaj novi zamah, ali pitanje opće nacionalne informacijske politike ostaje i dalje prioritet djelatne Komisije za knjižnice i informacijsko područje (LIC). Drugo važno pitanje za Komisiju za knjižnice i informacijsko područje jest pitanje autorskih i srodnih prava budući da nacrt *Smjernice o autorskom pravu* Europske unije predstavlja poteškoće za knjižnice i njihove važne službe. Tim Owen (LIC) je istaknuo kako priopćavanje koje se tiče uloge knjižnica u društvu mora biti raznoliko i u sebe uključivati: formalne izjave, razrađene radne dokumente, kao i dokumente koji su namijenjeni predstavljanju i upućivanju i koji moraju biti lako razumljivi.

Izvjješća o sadašnjem stanju iz Norveške i Škotske naglasila su, svako na svoj način, važnost zagovaranja i način na koje ono može biti ostvareno: svrsishodnim sudjelovanjem knjižničara u raznim društvenim procesima i djelatnostima.

Istočnoeuropske zemlje imaju više iskustva u knjižničnom zakonodavstvu. Razlikuje se opće zakonodavstvo, koje, primjerice, uključuje slobodan pristup informacijama, i posebni zakonski propisi, koji određuju knjižnične usluge i službe, nabavu, financiranje i nadzor, pri čemu se određene ovlasti ostavljaju i lokalnoj upravi i samoupravi da sama odredi prioritete.

Zaključci

Zaključujući konferenciju, Giuseppe Vitiello iz Vijeća Europe je spomenuo da je nacrt *Smjernice o autorskom pravu* Europske unije, dopunjen od strane Europskog parlamenta, suprotan *Smjernicama* Vijeća Europe. Iako ne postoji formalan odnos između Europske unije i Vijeća Europe, gđa Ryyänen bila je pozvana na konferenciju u Strasbourg u studenom 1998. kao članica Europskog parlamenta. Po mišljenju Vijeća Europe, knjižnice nisu samo kulturne institucije. Osnovne informacijske usluge i službe trebaju biti dostupne svima. Naravno, posebne službe i usluge ne moraju se ravnati po ovom načelu. Knjižnice, kao neprofitne organizacije, trebaju biti svjesne razvoja središnjih sustava podataka koje razvijaju komercijalni poduzetnici (primjerice OCLC-Pica) i održati svoj utjecaj na temeljne vlastite službe i usluge koje trebaju ostati unutar područja javnih službi.

Tijekom konferencije nisu pravljene razlike između pojedinih vrsta knjižnica i to stoga što sve doživljavaju iste izazove i prijetnje i žele surađivati u ime korisnika. Sve one bi trebale stvoriti konzorcije za zagovaranje, pregovaranje o pristupu izvorima, licenciranje i umrežavanje. Skandinavski pristup koji je povezao pitanje obveznog primjerka i pitanje autorskog prava mogao bi se pokazati korisnim.

Znajući da uvijek postoje ograničenja kada je riječ o knjižničnim službama i uslugama, potrebno je što je moguće bolje odrediti slobodan pristup informacijama (uključujući i one u digitalnom obliku) i osnovne službe i usluge, kako bi bilo moguće što praktičnije pristupiti tim pitanjima. Politička svijest o ulozi knjižnica kao raspačavatelja znanja može biti pojačana raspravom o knjižničnom zakonodavstvu. Na konferenciji su se svi složili kako bi različiti oblici zakonskih propisa bili od velike pomoći. Čak i "mršavo" zakonodavstvo može biti korisno.

ZEMLJA U ŽARIŠTU: MAĐARSKA

Piše: Agnes Koreny, glavna tajnica Društva mađarskih knjižničara

Kada me je urednik ovog časopisa zamolio da napišem prilog za ovaj broj, preda mnom su se pojavila mnoga pitanja, uglavnom usmjerena prema odabiru tema i načinu pristupa.

Čitatelji kojima se obraćamo su europski informacijski stručnjaci koji mogu biti zainteresirani za ovu zemlju i trenutno stanje na području knjižnica i knjižničarstva. Koje ideje i slike opažaju knjižničari kada je riječ o Srednjoj Europi općenito i posebice Mađarskoj? Svima je poznato, zahval-

jujući neprestanim profesionalnim kontaktima i suradnjama koje ne znaju za granice, da mnogi Mađari imaju bliske veze s europskim stručnjacima; neki su sklopili i čvrsta prijateljstva. Bilo kako bilo, čak i za njih, razvoj događaja u Mađarskoj koji je ovdje prikazan mogao bi biti zanimljiv.

PROMJENE

Zahvaljujući političkim promjenama, kao i promjenama u struci, mađarske knjižnice i knjižničarstvo, kao i društvo u cjelini, u zadnje dvije godine svjedokom su neprekidnih unapređenja. Promjene su u sljedećim područjima:

Novi Zakon o knjižnicama

1997. godine stupio je na snagu novi zakon o zaštiti i očuvanju kulturne baštine kao što su knjižnice, arhivi, muzeji itd., uključujući i službe i usluge narodnih knjižnica i školstvo. Novi Zakon o knjižnicama naglašava stratešku važnost državne brige za knjižnice i informacijske službe. On se usredotočuje na građanska prava, usluge i službe, daje prednost suradnji i sustavnom pristupu (npr. razvoj informatizacije), a isto tako i osigurava sredstva za sve ove zadatke. Zakon o knjižnicama ističe stratešku važnost knjižničnih službi i usluga i omogućava osnivanje mađarskog Nacionalnog sustava za dostavu dokumenata i Knjižničnog instituta. Osim toga, Ministarstvo za kulturnu baštinu je načinilo nacrt trogodišnjeg programa razvoja informatizacije knjižnica. Ministar je osobno odgovoran za Neumannovo multimedijско središte i digitalnu knjižnicu, koja djeluje kao nacionalno središte za audiovizualnu, multimedijску i elektroničku građu i dokumente.

Nova strategija Ministarstva za kulturnu baštinu

Odjel za knjižnice Ministarstva za kulturnu baštinu slijedi vlastitu strategiju za razvoj knjižničarskog i informacijskog područja. Ministarstvo je odredilo buduće zadatke knjižnica, a isto tako i predvidjelo istraživanja novih djelatnosti u srodnim područjima kako bi pomoglo suradnju, tj. podržavajući obrazovanje uopće, doživotno učenje, razvijanje svijesti o demokratskom ustroju države, podržavanje građanskih prava i promicanje nacionalnog sustava za dostavu dokumenata. Ovi zadaci uključuju sljedeće:

- Stvaranje potpuno usklađene okoline s pripadnim zakonima, tj. izradu novog Zakona o obveznom primjerku.
- Razvoj knjižničnog sustava.
- Rekonstrukciju različitih instituta, primjenu nadzora kakvoće usluga u knjižnicama.
- Aktivno i opsežno sudjelovanje u području knjižnične suradnje kao dijela europske integracije.

Projekt Ministarstva je da osnuje Knjižnični institut i Državni savjetodavni odbor za knjižnice. Za unaprijeđenje sadašnjeg sustava su razrađene dvije strategije. Prva je već spomenuti Nacionalni sustav za dostavu dokumenata, a druga je trogodišnji program razvoja informatizacije knjižnica.

Nacionalni sustav za dostavu dokumenata

Ovaj sustav treba obuhvatiti Nacionalnu knjižnicu, koja je ujedno i sveučilišna knjižnica, knjižnice državnih sveučilišta, regionalne knjižnice, a u sustav se mogu uključiti i sve one koje primaju obvezni primjerak. Sve će mađarske knjižnice dobiti besplatan pristup sustavu za dostavu dokumenata i tako imati koristi od sustava. Sustav će uključivati usluge i službe kao što su:

- Raspačavanje obveznog primjerka.
- Međuknjižnična posudba.
- Održavanje kataloga sve knjižnične građe s oznakama smještaja.

Prošle je godine Ministarstvo odvojilo 100 milijuna forinti (oko 400.000 eura) u tu svrhu, obećavši ove godine još veći iznos. Ministarstvo se također obvezalo da će pokrivati poštanske troškove dostave dokumenata.

Knjižnični institut

Novim Zakonom o knjižnicama je predviđeno osnivanje Knjižničnog instituta sa sljedećim zadacima:

- Obrazovanje i poduka knjižničnih djelatnika i stručnjaka.
- Knjižnične i informacijske službe i usluge o knjižničnoj i informacijskoj znanosti, uslugama, službama i djelatnostima.
- Podupiranje razvoja knjižničnih zbirki odgovarajućim pribavljanjem informacija o novim publikacijama.
- Istraživanje i razvoj raznih djelatnosti knjižničnog sustava i unapređivanje njihovog korištenja.
- Iniciranje i pripremanje pravilnika i standarda za knjižnice i srodna područja.
- Priprema zakonodavnih dokumenata koji se odnose na knjižnice; metodološka podrška.
- Bolja podrška i razvoj odnosa između knjižnica i društva.
- Prikupljanje, raščlanjivanje i omogućavanje pristupa svim sta-

tističkim podacima koji se odnose na knjižnice i knjižničarstvo.

- Drugi zadaci koje je odredilo Ministarstvo.

Ovi zadaci odgovaraju tekućim djelatnostima Zavoda za knjižničarstvo i metodologiju, koji se nalazi u Nacionalnoj knjižnici. Konačna odredba o ovoj inicijativi bit će oblikovana u ministarskoj uredbi; do tada se može samo nagađati i nadati se da će ova institucija postati dugo očekivani Knjižnični institut sa snažnijom ulogom, pravima i ovlastima.

Knjižničarsko društvo

Društvo mađarskih knjižničara (Magyar Könyvtárosok Egyesülete) osnovano je 1935. godine. Od svog osnutka, Društvo je imalo sljedeće ciljeve: pomaganje knjižnicama pri provođenju nacionalne knjižnične i informacijske politike, podizanje statusa i prihvaćanje knjižničarstva, promicanje suradnje između knjižnica, na državnoj i međunarodnoj razini, kao i suradnje s matičnim ustanovama, podrška obrazovanju i poduci knjižničara. Društvo ima 21 regionalni ogranak i 11 sekcija, koje se razlikuju po vrsti knjižnica, vrstama knjižničnih djelatnosti ili interesima knjižničara. U svakoj sekciji su ustrojene manje radne skupine. Postoje skupine koje se bave samo pojedinim narodima; npr. postoji skupina koja je usredotočena samo na skupljanje informacija koje se odnose na Francusku i Francuzi, njihov jezik i kulturu; druga skupina je usredotočena na informacije o Europskoj uniji. U studenome 1998. godine izabran je novi upravni odbor s mandatom od četiri godine. Odbor je predstavio nove smjernice: obnova mađarskog knjižničarstva kroz nove inicijative u suradnji s tuzemnim i inozemnim partnerima u obrazovanju i poduci informacijskih stručnjaka i osiguravanje vidljivosti Društva mađarskih knjižničara. Društvo mađarskih knjižničara izjasnilo se za povećanje svoje sveukupne uloge i svojih ovlasti u području knjižničarstva.

Savez knjižnica i informacijskih instituta

Na sastanku ravnatelja regionalnih knjižnica 1990. godina iznesena je ideja da se osnuje knjižnična komora čiji bi zadatak bio da štiti interese ovih institucija. Savez knjižnica i informacijskih instituta i Društvo mađarskih knjižničara su 1992. godine potpisali sporazum o suradnji. Od tada te dvije organizacije zajednički

suraduju s Ministarstvom i matičnim ustanovama na području izobrazbe i drugim područjima. Savez i Društvo će u listopadu organizirati tzv. "Dane nacionalne knjižnice" kako bi podigli građansku svijest o knjižnicama. Između te dvije organizacije mora biti naglašena dublja povezanost.

VEZE

Društvo mađarskih knjižničara punopravni je član IFLA-e od 1938. i pridruženi član EBLIDA-e od 1997. godine. Ova članstva nam omogućavaju sudjelovanje u međunarodnim projektima, kao i u međunarodnim stručnim raspravama. Društvo je čak podnijelo molbu IFLA-i da se Godišnja konferencija 2003. godine održi u Budimpešti. IFLA-ini predstavnici su prilikom posjete Mađarskoj izjavili da im je Budimpešta prirasla srcu, ali da im je Berlin na pameti.

Pridruženo članstvo u EBLIDA-i za nas je vrlo važno. Mađarska je u procesu pridruživanja Europskoj uniji i

sudjelovanje u programima EU će nam omogućiti da učimo o europskom razvoju te nas pripremiti za punopravno članstvo u europskom svijetu knjižnične i informacijske znanosti. Mađarska je uključena u CECUP i projekt PubliCA i mnoge mađarske knjižnice primaju financijsku pomoć iz Programa razvoja informatizacije knjižnica u suradnji s europskim partnerima. Vrlo smo ponosni na našu uspješnu suradnju s mađarskim knjižničarima koji žive izvan granica svoje domovine, Britanskim savjetom, Institutom Otvoreno društvo, Njemačkim knjižničnim institutom i drugim međunarodnim partnerima. Nastavljamo produbljivati te odnose i uspostavljati nove kontakte unutar i izvan Mađarske, budući da nam jedino oni mogu osigurati valjane temelje za obnovu.

IZAZOVI

Pred nama su novi susreti i izazovi jer ulazimo u Europsku uniju i njezi-

no informacijsko društvo. Kao što sve dosad navedeno pokazuje, učinjeno je mnogo i razvijene su strategije za uključivanje u Europsku uniju, što daje potpuno novi aspekt našem pristupu. Uspostavljanje zakonodavne okoline u skladu s europskim standardima i ubrzavanje razvoja informatizacije tek su prvi koraci prema ispunjenju očekivanja. Naš je zadatak da se izborimo za vlastita prava i steknemo ugled bivajući aktivnim članom međunarodnog informacijskog društva. Područja koja treba unaprijediti su knjižničarsko obrazovanje, pomoć mladim stručnjacima, a posebnu pozornost treba pokloniti mađarskom knjižničarstvu izvan granica.

Knjižnice su potporniji informacijskog društva. To je područje bedem svih područja mađarskog kulturnog života. Vlada bi trebala poduprijeti to područje bez zadržke da bi mogla zamčiti postizanje europskih standarda. Vrijeme je da iskoristimo ovu priliku i pridružimo se snagama koje će to provesti u djelo!

Prev. s engleskoga K. Pintarić

IZ DRUGIH DRUŠTAVA

HID

16. ožujka 2000. godine u prostorijama Nacionalne i sveučilišne knjižnice održana je Izborna skupština Hrvatskog informacijskog i dokumentacijskog društva (HID). Predsjednik društva, gospodin Tibor Tóth otvorio je skupštinu i predložio dnevni red. Nakon izbora Radnog predsjedništva, gospodin Tóth podnio je izvješće o rezultatima rada dosadašnjeg Upravnog odbora, u kojem je naročito istaknuto kako se društvo još uvijek sreće s mnogim poteškoćama u svom radu i kako su djelatnosti društva još uvijek skromnog opsega. Naravno, to je izravna posljedica stanja informacijske i dokumentacijske djelatnosti u Hrvatskoj, a ona je, s druge strane, opet uvjetovana nedovoljnim ulaganjem u znanstveni rad, kao i malim brojem velikih tvrtki koje su sposobne razviti vlastitu informacijsku podršku. Gospodin Tóth je također istaknuo i sve prisutniju konvergenciju informacijske i knjižničarske djelatnosti i naglasio potrebu bolje suradnje s Hrvatskim knjižničarskim društvom, a i mogućnost da se povedu razgovori i o osnivanju zajedničke udruge informacijskih stručnjaka i knjižničara. Nakon što je prihvaćeno izvješće gospodina Tótha, razriješeni su dužnosti stari članovi Up-

ravnog i Nadzornog odbora, kao i predsjednik Upravnog odbora. Za novog/starog predsjednika društva izabran je Tibor Tóth. Za članove Upravnog odbora izabrani su Neva Tudor Šilović, Ivanka Mihalić, Fila Bekavac Lokmer, Zdenka Penava, Grozdana Sirotić i Zoran Kovačević, a za članove Nadzornog odbora Josip Škvorc, Aleina Aganović Boras i Ines Temmer. Izbor gospođe File Bekavac Lokmer u Upravni odbor treba pridonijeti boljoj suradnji s Hrvatskim knjižničarskim društvom. Nakon izbora novih članova Upravnog i Nadzornog odbora, predstavljen je projekt organizacije skupa CROINFO 2000. Taj skup zajednički organiziraju Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Pliva, Hrvatsko informacijsko i dokumentacijsko društvo i Dubrovačke knjižnice, a održat će se od 16. do 18. listopada 2000. u Dubrovniku. Projekt organizacije je predstavio gospodin Damir Nadramija iz Plive i naglasio kako je cilj skupa upravnoj strukturi i menadžmentu ukazati na značenje i mogućnosti izvora znanja i informacija, informacijskih sustava, mreža, službi i novih medija, a knjižničarima i informacijskim stručnjacima pokazati oblike i načine korištenja tih izvora, uključujući i organizaciju takvih službi i sustava u samim tvrtkama. Go-

spodin Nadramija je naglasio kako će se, osim predavanja, nastojati organizirati što veći broj radionica na kojima bi se moglo steći što više trenutno primjenljivog znanja, i kako bi ovaj skup trebao postati redovno godišnje okupljanje hrvatskih i svjetskih informacijskih stručnjaka.

K. Pintarić

HČD

Hrvatsko čitateljsko društvo u suradnji s Gradskom i sveučilišnom knjižnicom Osijek organiziralo je 22. i 23. ožujka 2000. u Osijeku stručno savjetovanje pod nazivom *Suradnja škole i knjižnice u odgajanju čitatelja*. Predavači su bili: Dragutin Rosandić (*Odgajanje čitatelja*), Irena Vodopija (*Poticanje čitateljskih navika*), Lorenka Bučević-Sanvincenti (*Uloga knjižničara u usvajanju znanja kod djece i mladeži*), Dubravka Pađen-Farkaš (*Pst... priča se*), Hela Čičko (*Lektira na drugačiji način*), Melita Nađ (*Klub za mladež*), Ivana Soljačić-Richter (*Teen Fun Club*) i Ljerka Dobaj-Ristić (*Pisanje i čitanje za kritičko mišljenje*). Drugi dan savjetovanja održana je i 5. godišnja skupština HČD-a.

S. Pavlinić

KOPENHAŠKA DEKLARACIJA

Dana 14. i 15. listopada 1999. susreli su se visoki političari i stvaratelji politike iz trideset i jedne europske zemlje, kako bi razmotrili važnost narodnih knjižnica u sve razvijenijem Informacijskom društvu. Sudionici skupa obaviješteni su o ulozi koju mnoge europske narodne knjižnice već imaju u podržavanju identiteta zajednice, gospodarskom razvoju, doživotnom učenju i kulturnim različitostima.

Na kraju sastanka nazočni su deklaraciju koja slijedi, prihvatili kao izjavu namjere za narodne knjižnice diljem europskog kontinenta.

Podržavamo:

- UNESCO-v Manifest za narodne knjižnice,
- IFLA-ine Smjernice o narodnim knjižnicama,
- Izvješće o ulozi knjižnica u suvremenom svijetu Odbora za kulturu, mladež, obrazovanje i medije Europskog parlamenta,
- Studiju Europske komisije Narodne knjižnice i informacijsko društvo,
- Izvješće Odbora za kulturu Vijeća Europe Knjižnično zakonodavstvo i politika u Europi,
- IFLA-inu Izjavu o slobodi izražavanja

i donosimo opću osnovu nacionalne i europske politike o narodnim knjižnicama.

ZADAĆE NARODNIH KNJIŽNICA

Podržavamo sljedeće zadaće narodnih knjižnica, istaknute u *Leuvenkom priopćenju*.¹

DEMOKRACIJA I PRAVO GRAĐANA: narodne knjižnice imaju stratešku priliku povećati kakvoću života i demokratske mogućnosti građana Informacijskih društava pružanjem slobodnog i jednakog pristupa visokokvalitetnim informacijama,

EKONOMSKI I DRUŠTVENI RAZVOJ: narodne knjižnice podržavaju razvoj zajednica pružanjem informacijskih službi namijenjenih mjesnim potrebama. One su važno pomagalo u smanjivanju razlika između informacijski bogatih i informacijski siromašnih građana Europe.

DOŽIVOTNO UČENJE: svojom raširenošću diljem Europe, narodne knjižnice osiguravaju učinkovitu infrastrukturu za doživotno učenje i lak pristup sadržaju virtualnih mreža. Narodne knjižnice podržavaju učenike i studente na svim razinama formalnog obrazovanja.

KULTURNE I JEZIČNE RAZNOLIKOSTI: narodne su knjižnice kulturne ustanove u skladu s kulturnom dimenzijom Ugovora o Europskoj uniji, s velikom odgovornošću za kulturno naslijeđe, književnost i pismenost.

AKCIJA EUROPSKE KOMISIJE

Pozivamo Europsku komisiju da podrži inicijativu Europskog parlamenta *Uloga knjižnica u suvremenom društvu*, promičući praktične akcije za izvođenje preporuka izvješća. Te bi akcije trebale naglasiti ključnu ulogu narodnih knjižnica u Informacijskom društvu koje nastaje i potrebu za informacijskom politikom na europskoj razini.

¹ Priopćenje sa seminara kojemu su prisustvovali ravnatelji narodnih knjižnica iz dvadeset i tri zemlje, a koji je 22. kolovoza 1998., u Leuvenu u Belgiji, organizirala Publica (Udružena akcija za narodne knjižnice) www.croydon.gov.uk/publica/.

DJELOVANJE NACIONALNIH I SAVEZNIH VLADA

Pozivamo sve nacionalne i savezne vlade da djeluju na sljedeći način:

1) pripreme nacionalnu informacijsku politiku za razvoj i usklađivanje svih bitnih čimbenika, u interesu javnosti. Taj politički okvir prepoznat će vitalnu i jedinstvenu zadaću narodnih knjižnica kao pristupnih točaka za većinu građana i bit će podržan odgovarajućim knjižničnim zakonodavstvom.

2) stvore odgovarajuću mrežnu infrastrukturu kao podršku razvoju nacionalne informacijske politike u Informacijskom dobu. Mrežna infrastruktura trebala bi okupiti sve agencije koje stvaraju informacije, posebice ustanove tradicionalnog pamćenja (knjižnice, muzeje, arhive) kako bi se potaknulo zajedničko korištenje informacija i stvaranje zajedničkih izvora. Infrastruktura bi također trebala poticati praktičnu suradnju između narodnih knjižnica.

3) izrade razvojni program za narodne knjižnice, koji osigurava minimalne standarde za pristup svakom građaninu, uključujući odgovarajuće informacijske i komunikacijske tehnologije i odgovarajuću razinu ulaganja u svrhu zadovoljavanja tih standarda. Taj bi program trebao odražavati potrebu za kontrolom razvoja na razini mjesne samouprave.

4) osiguraju takvu opremu za narodne knjižnice da one mogu pružiti maksimalan pristup novim izvorima informacija svim građanima, bez obzira na financijske, fizičke ili obrazovne sposobnosti, te odgovarajuće izvore koji će knjižnicama omogućiti stalno pružanje tih službi.

5) zagovaraju knjižnice u Europskom parlamentu kako bi ih on smjestio visoko na popisu prioriteta, sada i u budućnosti.

6) rade na ujednačavanju prava stvaratelja informacija i prava pristupa građana informacijama, koje će im pomoći da žive boljim životom.

DJELOVANJE NARODNIH KNJIŽNICA

1) narodne knjižnice moraju biti spremne da ponovno ocijene zadaće i izvore i ponovno osmisle službe koje odgovaraju promijenjenim društvenim potrebama.

2) narodne knjižnice trebaju raditi u smjeru dugoročne suradnje i partnerstva s drugim ustanovama pamćenja i ustanovama uključenima u obrazovanje zajednice.

3) narodne knjižnice trebaju omogućiti građanima da budu svjesni i osjećaju se sposobnima da potpuno iskoriste sve izvore mreže narodnih knjižnica učinkovitim oglašavanjem službi i usluga u svim sektorima zajednice.

Prev. s engleskog A. Silić

Obilježavanje obljetnica Gradske knjižnice Rijeka

Krajem godine Gradska knjižnica Rijeka obilježiti će dvije značajne obljetnice. Prošlo je 150 godina od početka djelovanja Narodne čitaonice Riječke, osnovane 21. listopada 1849. godine i 70. godina od osnivanja Gradske biblioteke na Sušaku, osnovane 1930. godine. Po imenu i tradiciji Narodna čitaonica Riječka ishodište je današnje Gradske knjižnice Rijeka, a Gradska biblioteka na Sušaku stvorila je osnovni fond koji je jezgra današnje ustanove.

U povijesti navedenih institucija postojali su značajniji trenuci koji su obilježili određena razdoblja ili razvoj knjižničarske struke. Primjerice, Narodna čitaonica Riječka 1858. godine preuzela je časopis *Neven* koji je pokrenula Matica ilirska u Zagrebu, a nije ga mogla dalje izdavati. Iako je samo sedmo godišće *Nevena* izlazilo u Rijeci, taj pothvat Čitaonicu izdvaja od ostalih hrvatskih čitaonica.

Na žalost, nisu sačuvani niti arhiva, niti knjižnični fond, pa se čak do 1980. godine smatralo da je osnovana 3. studenoga 1850. godine. Kad se pripremala izložba u povodu 130. obljetnice, pronađena su u riječkom Arhivu prva Pravila Čitaonice, kao i ostalo gradivo koje svjedoči o njenom osnivanju. Poslije 2. svjetskog rata postaje narodnom knjižnicom u središtu grada, a 1962. integrira se s ostalim narodnim knjižnicama u Rijeci u Gradsku biblioteku Rijeka.

Obljetnice će Gradska knjižnica Rijeka obilježiti izdavanjem monografije koja će osvijetliti povijest Narodne čitaonice Riječke, Gradske biblioteke na Sušaku i razdoblje druge polovice 20. stoljeća u kojem je njegovano knjižničarstvo na način da je ova Knjižnica poznata u Hrvatskoj. Uz izdavanje monografije planirana je svečana akademija i savjetovanje *Narodne knjižnice u Hrvatskoj na pragu 3. tisućljeća: izazov za akciju*.

Želja nam je da se završna manifestacija *Mjesec hrvatske knjige 2000.* održi u Rijeci upravo povodom proslave spomenutih obljetnica.

M. Šegota-Novak

Narodna knjižnica Orebić u novom prostoru

Nakon deset godina djelovanja u neprijateljeno opremljenom prostoru

Pomorskog muzeja Orebić, koji ni veličinom, ni statusom "podstanara" nije odgovarao potrebama, poglavarstvo općine Orebić krajem rujna 1998. godine pokrenulo je inicijativu preseljenja Narodne knjižnice Orebić.

Odlučeno je da se bivši prostor poslovnice Splitske banke, koji je u strogom centru i prilično dobrom stanju, namijeni knjižnici. Zahvaljujući velikoj potpori Ministarstva kulture i općine Orebić, 29. lipnja 1999. godine svečano je otvoren novouređeni prostor Narodne knjižnice Orebić. Prostor je opremljen najsuvremenijom opremom za narodne knjižnice, prema projektu AG studija iz Zagreba. Ministarstvo kulture dodijelilo je sva potrebna financijska sredstva za nabavu kompletne opreme. Općina Orebić financirala je potrebne građevinske radove oko prenamjene prostora. U lijepo uređenom prostoru knjižnica ima dječji kutak i kutak za odrasle s čitaonicom za dnevni tisak.

Preseljenjem u novi prostor djelatnost knjižnice znatno je proširena i intenzivirana. Obogaćivanjem knjižnog fonda, posebno periodike, svakim se danom povećava broj korisnika. Posebno želim naglasiti značaj i rad naše knjižnice koja je svojim raspoloživim fondovima građe i širinom djelovanja na svojevrstan način postala središnja knjižnica za područje cijele općine Orebić.

Osim redovitih poslova, u knjižnici se redovno održavaju pedagoško-animatorske i kulturno-propagandne aktivnosti, uz suradnju s ostalim institucijama vezanim za knjigu i kulturu s područja cijele općine Orebić, što rezultira vrlo kvalitetnim programima.

N. Tolj

■ Dana 8. svibnja 2000. otvorena je novoobnovljena i suvremeno opremljena knjižnica Pravnog fakulteta u Osijeku. Otvorenju su bili nazočni svi voditelji knjižnica Pravnih fakulteta u Hrvatskoj, podpredsjednik Hrvatskoga državnog sabora mr. Mato Arlović i drugi ugledni gosti.

Pravni fakultet u Osijeku je izgorio 19. ožujka 1998. godine. U požaru je stradala i knjižnica koja je sada u potpunosti obnovljena i otvorena. Danas je knjižnica Pravnog fakulteta u Osijeku jedna od najsuvremenijih knjižnica u regiji pa i u Hrvatskoj. Knjižnica je potpora odgojno-obrazovnom i

znanstveno-istraživačkom radu i u službi je cjelokupne nastave, tj. svih nastavnih disciplina i predmeta. Namijenjena je studentima, nastavnicima i stručnim suradnicima na Fakultetu i ostalima koji se bave znanstvenim i stručnim radom. Djeluje u sastavu Fakulteta kao ustrojbeno jedinica. Smještena je u središnjoj zgradi Fakulteta i zauzima prostor od 200 m². Posjeduje studentsku i nastavničku čitaonicu, odjel za posudbu, sobu voditelja i spremišni prostor. Otvorena je cijeli dan za korisnike. Korisnici imaju slobodan pristup građi.

Postojeći knjižnični fond dijeli se u dvije osnovne zbirke: zbirku knjiga i zbirku periodike. Također posjeduje zbirku magistarskih i doktorskih radova. Ukupan knjižnični fond iznosi oko 27.000 svezaka knjiga i oko 470 naslova domaće i inozemne periodike.

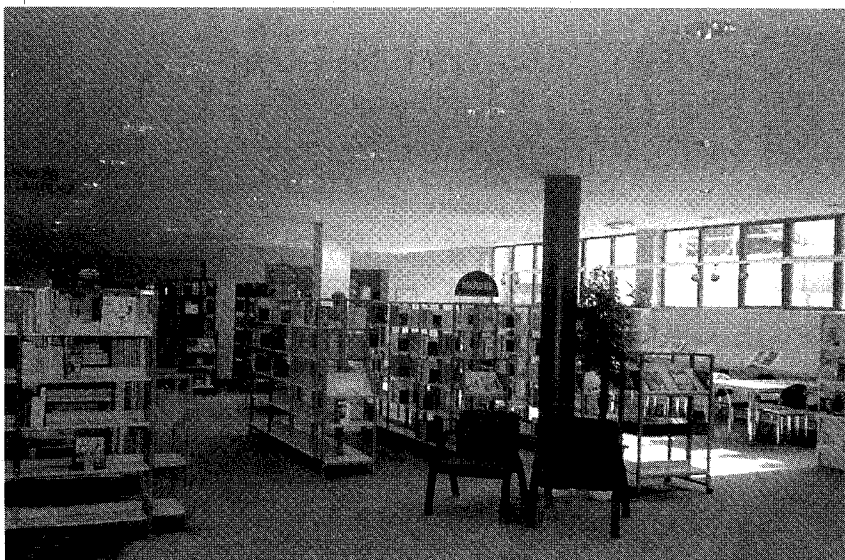
Knjižnica obrađuje knjige formalno, sadržajno i analitički. Kompjuterizirana je i omogućava korisnicima lagan i brz pristup brojnim informacijama.

M. Škoro

■ Uoči Dana državnosti, 28.5.1999. godine, svečano je otvorena proširena i adaptirana Knjižnica Sesvete – jedna od knjižnica u sustavu Knjižnica grada Zagreba.

Knjižnica Sesvete osnovana je 1956. godine. Bila je smještena u zgradi Kurije u kojoj se danas nalazi Muzej Prigorja. Godine 1964. knjižnica je preseljena u novi prostor u zgradi kulturnog centra na Trgu Dragutina Domjanića 6. Taj lijepi prostor od početka je imao veliku manu: iznosio je svega 82 m². Ipak, u njemu knjižnica djeluje sve do 1989. godine kada je otvoren ogranak na Selčini za djecu i mladež (54 m²). Sadašnjom adaptacijom cjelokupnog prostora od 540 m², te adaptacijom i prenamjenom starog prostora knjižnice, dobiveno je oko 680 m² knjižničnog prostora koji je organiziran u tri cjeline: čitaonicu i galeriju, odjel za odrasle i djecu, te odjel nabave i obrade knjiga i ostale knjižnične građe.

Prostor nove knjižnice namijenjen je korisnicima svih uzrasta: od predškolaca, školske djece i mladeži pa do odraslih korisnika, koji u slobodnom pristupu imaju na raspolaganju oko 25.000 svezaka knjiga, dok u studij-

Knjižnica Sesvete

skoj čitaonici mogu koristiti oko 1.000 svezaka priručne literature.

Cjelokupno poslovanje je kompjuterizirano. Korisnicima je omogućen pristup na Internet, a dostupni su im, elektroničkim pretraživanjem, fondovi Knjižnica grada Zagreba. Knjižnica Sesvete će se također naći na web stranicama u okviru Internet-projekta "SESVETE" (www.hrvatska.com/sesvete-zagreb), a može se s njom komunicirati i putem el. pošte (knjiznica-sesvete@zg.tel.hr). U multimedijском odjelu djeca i mladež mogu se koristiti računalima za igru i učenje, te sudjelovati u različitim programima prema njihovim željama i potrebama. U galeriji će se kontinuirano održavati izložbe umjetnika, a u čitaonici je korisnicima na raspolaganju četrdesetak naslova dnevnog tiska i časopisa za djecu i odrasle.

D. Prlić

■ Dana 28. prosinca 1999. Knjižnica Sesvete primila je od mladog gospodina Predraga Ležaića, porijeklom iz Kašine kraj Sesveta sa stalnim boravkom u SAD-u, u državi Minnesota, gradu Ely, poklon tamošnje gradske knjižnice u vrijednosti od 100\$ kao i 60 slikovnica u vrijednosti od 250\$. Ova suradnja ostvarena je na inicijativu gosp. Ležaića koji je član Vijeća Gradske knjižnice Ely. Pokazali su veliki interes za suradnju sa, kako su napisali, "sestrinskom" knjižnicom u Sesvetama. Kontakti su obavljani preko Interneta – putem el. pošte. Dogovoreno je da će knjižnice i dalje ostati u kontaktu u različitim oblicima suradnje, a za početak ćemo pokrenuti dopisivanje između najmlađih korisnika dviju knjižnica putem klasične i elektroničke pošte.

D. Prlić

Europska licenca za upravljanje računalom (European Computer Driving Licence)

Fundacija *Europska licenca za upravljanje računalom* (ECDL) osnovana je 1997. u Dublinu u Irskoj, s ciljem razvijanja i promicanja programa za stjecanje pan-europske svjedodžbe o poznavanju standardnih računalnih vještina. Svjedodžbu mogu steći velike multinacionalne organizacije, državna tijela, ali i pojedinci koji koriste računalo. Fundaciju je osnovalo Vijeće europskih stručnih informatičkih društava (CEPIS). Zadaća je Vijeća pomagati i koordinirati rad organizacija ECDL-a u pojedinim zemljama. ECDL je prihvaćen u većini zemalja Europske unije i Skandinavije, zatim u Mađarskoj, Poljskoj, Estoniji i Češkoj. Licenca će uskoro biti predstavljena i u Islandu, Slovačkoj, Bugarskoj, Latviji, Španjolskoj, Rumunjskoj, Sloveniji i Malti. Više je obavijesti moguće dobiti na adresi: <http://www.ecdl.com/foundation/index.html>

■ U Ivanić-Gradu je 28. veljače 2000. godine održano savjetovanje o temi *Decentralizacija i nova kulturna politika RH: položaj i uloga pučkih i otvorenih učilišta i centara za kulturu*. Savjetovanje je otvorila ravnateljica Narodnog sveučilišta u Ivanić-Gradu Palma Klun-Posavec. Predavači su bili Vjeran Katunarić, profesor Filozofskog fakulteta u Zagrebu i autor *Nacionalnog izvještaja o kulturnoj politici Republike Hrvatske*, koji je izrađen kao dio projekta Vijeća Europe, Biserka Cvjetičanin, zamjenica ministra kulture, Sanjin Dragojević s Fakulteta političkih znanosti i Boris Jurinić iz Zavoda za kulturu. U živoj raspravi koja se razvila poslije uvodnih izlaganja, sudjelovali su mnogi od četrdesetak sudionika savjetovanja.

V. Katunarić je istaknuo da se u Hrvatskoj želi izraditi nova kulturna politika, te da je cilj savjetovanja utvrditi ulogu pučkih i otvorenih sveučilišta u novoj politici. Rekao je i da bi bilo poželjno vezati kulturu uz gospodarstvo, čijemu razvitku ona može itekako pomoći. Decentralizacija kulture, pak, o kojoj se već dugo govori, temelj je za demokratizaciju. U prošlim se godinama u Hrvatskoj nerado govorilo o decentralizaciji, jer je ona bila sinonim za svojevrsnu autonomiju, koja se činila naznakom dezintegracije. Pitanje financijske održivosti decentralizacije kulture postavio je S. Dragojević, koji je upozorio i na potrebu povezivanja sektora kulture, prosvjete i znanosti. Čini se da bi se uspješni projekti trebali osloniti na regionalno financiranje, koje je pri sadašnjem političko-teritorijalnom ustroju države nemoguće. B. Cvjetičanin istaknula je da decentralizaciju odnosno regionalizaciju zapravo potiče država. Govorila je o primjeru Nizozemske koja je doživjela kulturnu ekspanziju jačanjem tijela na lokalnoj razini i financiranjem kulturnih projekata putem fondova. Izlaganje B. Jurinića izazvalo je posebnu pažnju, jer je sudionicima predočio brojčane pokazatelje o financiranju kulturnih djelatnosti u zemlji. Pokazatelji su dobiveni anketiranjem županijskih, gradskih i općinskih vlasti u Hrvatskoj u 1998. godini. Prema tom istraživanju tri petine kulturnih potreba financiraju mjesne vlasti, a dvije petine Ministarstvo kulture. Izdvajanje za kulturu u ukupnom proračunu sudjeluje s 0,93%. U raspravi se još čulo da je nacrt Zakona o vijećima za kulturu u pripremi te da će se osnovati fondovi za kulturu.

A. Horvat

SKUPOVI, STIPENDIJE, PREDAVANJA

■ Međunarodni seminar *Književnost i jezik: ponuda literature na stranim jezicima i usavršavanje jezika u knjižnicama*, održan u Kölnu od 12. do 18. lipnja 1999., te prateće studijsko putovanje organizirali su gospođa Elizabeth Simon i gospođa Hildgard Bronsch iz Njemačkog knjižničnog instituta. Epistolarna knjižnica u MaternusHaus u Kölnu i njezin ravnatelj gospodin Cervellio bili su domaćini ovog događaja i otvorili su vrata knjižničarima iz dvadesetak zemalja Europe, da s kulturnog i nacionalnog aspekta sagledaju ovu vrlo zanimljivu i kompleksnu temu.

Uvod u temu dao je Hans Peter Geh, nekadašnji predsjednik IFLA-e te dugogodišnji direktor poznate knjižnice u Stuttgartu, koji je govorio o ulozi knjige u kulturi.

Teme seminara bile su: *Jezik i nacija, kulturni konflikti ili kulturna različitost, Strana književnost u izvornim jezicima i prijevodima u zbirci knjižnice, Nacionalna književnost kao kulturno naslijeđe – zbirka, pristup i zaštita, Knjižnica kao dinamična sila u učenju jezika.*

Na seminaru su aktivno sudjelovali i hrvatske knjižničarke Marija Šegota-Novak i Andreja Silić, koje su predstavile projekt Gradske knjižnice Rijeka *Otvaranje novog odjela za samoučenje jezika*, a Hela Čičko iz Gradske knjižnice Zagreb govorila je o projektu *Korak po korak do ozdravljenja*.

Tijekom seminara sudionici su sudjelovali u radionicama u kojima su se razmjenjivala iskustva te usuglašavale smjernice pri rješavanju pojedinih pitanja kao što su:

- pitanje službenog jezika, jezika nacionalnih manjina i uloge knjižnica,
- što se može učiniti za korisnike bez zbirke knjiga,
- izbor strane književnosti u narodnim knjižnicama,
- suradnja pri izgradnji fonda i razvoj izvora.

Studijsko putovanje koje je uslijedilo nakon seminara u Kölnu dalo je uvid u stvarno stanje knjižničnog sustava u Njemačkoj te postignuća knjižničara u pružanju usluga korisnicima. Posjetili smo knjižnice različitih tipova: gradske knjižnicu u Meiningenu, Landshutu, Münchenu, Speyeru, zatim Bavarsku nacionalnu knjižnicu u Münchenu, Sveučilišne knjižnice u Tübingenu i Mannheimu, knjižnicu

Više tehničke škole u Mannheimu, knjižnicu Više upravno-pravne škole u Mannheimu, te knjižnicu Tehničkog muzeja u Mannheimu. Valja svakako spomenuti agenciju EKZ koja nas je impresionirala ponudom usluga kojima stoji na raspolaganju knjižnicama, a koja uključuje nabavu, zaštitu, katalogizaciju knjiga pa sve do opreme knjižnica. Isto tako upoznali smo se s programima firme Schulz-Speyer koja se bavi isključivo opremom knjižnica, a jedan od njenih većih poslova bilo je opremanje naše Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

A. Silić

■ Od 13. do 17. rujna 1999. u gradskoj knjižnici u Trondheimu, u Norveškoj – kao jednom od izabranih centara izvrsnosti u sklopu europskog projekta PubliCA, održao se jednodnevni seminar *Promocija narodnih knjižnica putem informacijske tehnologije*. Trondheim je grad sa 145.000 stanovnika, treći po veličini u Norveškoj. Knjižnica je izgrađena 1989. godine u središtu grada, na temeljima stare crkve, a površina joj je 8.970 m² netto. Raspolaze s fondom od oko 500.000 knjiga. Osim knjiga posuđuje i sve druge vrste knjižničnog materijala: CD, audio i video kasete. Godišnja posudba knjiga je oko 800.000 svazaka. U knjižnici radi 60 djelatnika.

Obuci je prisustvovalo sedam knjižničara iz Srednje i Istočne Evrope, i to iz Hrvatske, Slovenije, Češke, Poljske, Mađarske i Rumunjske. Programom je rukovodila direktorica Knjižnice L. Tangen, uz pomoć T. Minkena, zamjenika i A. Hoffa, voditelja IT odjela. U nekim dijelovima programa sudjelovali su i voditelji pojedinih odjela Knjižnice. U program obuke bio je uključen i direktor knjižnice Haram, općine s oko 9 000 stanovnika od kojih više od pola živi na tri mala otoka.

Obuka se izvodila kombiniranim metodama predavanja, demonstracije, diskusije, radionice.

Posjetili smo i Ured BIBSYS-a (knjižnični sustav norveških sveučilišnih knjižnica, nacionalne knjižnice i znanstvenih knjižnica) i Knjižnice Visoke učiteljske škole.

Podteme programa bile su:

- IT infrastruktura u norveškim narodnim knjižnicama,

- promocija i marketing narodnih knjižnica,
- integracija IT tehnologije u sustav narodnih knjižnica,
- "Bibliofil" – integrirani knjižnični sustav,
- suradnja narodnih knjižnica,
- razvoj Web-a i upotreba Interneta,
- narodne knjižnice i lokalno i regionalno planiranje.

Treba naglasiti da su polaznici obuke bili dužni predstaviti knjižničnu infrastrukturu svojih zemalja, knjižnice iz koje dolaze, te sebe osobno. Svi sudionici programa obuke ocijenili su sadržaj programa, način prezentacije i organizaciju obuke najvišim ocjenama. Kolege iz Norveške uz vrhunski profesionalizam pokazali su i veliku gostoljubivost, jednostavnost, otvorenost i komunikativnost.

Veoma korisno i primjenjivo u praksi bit će znanje stečeno tijekom programa o integriranom knjižničnom sustavu za narodne knjižnice "Bibliofil", odnosu s "Bibsysom", praktične vježbe i saznanja o načinu korištenja Interneta u narodnim knjižnicama, hardverskim, softverskim i telekomunikacijskim svojstvima računalne opreme, organizacijskom infrastrukturom narodnih knjižnica, te marketinškim aktivnostima norveških narodnih knjižnica.

Namjera je stečeno znanje preneti našoj knjižničarskoj zajednici putem CROLIBA, izvješćima i člancima u glasilima HKD-a i predavanjima u regionalnim knjižničarskim društvima.

Svi sudionici programa nastaviti će rad putem elektroničkog raspravišta nazvanog *ceppforum*. Program ima svoju mrežnu stranicu otvorenu javnosti: www.cepp.trondheim.folkebib.no

M. Šegota-Novak

Projekt PubliCA

Projekt PubliCA financirala je EU s ciljem udruživanja ključnih predstavnika narodnih knjižnica i poboljšanja slike o narodnim knjižnicama diljem Europe.

Voditelji projekta željeli su ga proširiti i na narodne knjižnice Srednje i Istočne Europe, pa tako i na Hrvatsku. Za te države pokušali su se naći drugi izvori financiranja. Koordinator projekta PubliCA uglavnom su bili stručnjaci koji su sudjelovali i u *Projektu razvoja narodnih knjižnica* (PLDP – Public Library Development Project) iz 1997. godine.

Ciljevi projekta PubliCA za zemlje Srednje i Istočne Evrope:

- potaknuti razvoj u zemljama Srednje i Istočne Evrope putem učinkovitih nacionalnih i lokalnih strategija, sustava i struktura za opskrbljivanje narodnih knjižnica i davanje informacija, te uvođenja vrijednih telekomunikacijskih službi u narodne knjižnice koje će biti opremljene prema nadolazećim potrebama informacijskog društva,
- podići isto povećanjem razine svjesnosti i kontakata s mogućim modelima, 'poticajnim studijama uzorka', relevantnim projektima, praksom, standardima i tehnologijama za službe i menadžment narodnih knjižnica posvuda u Europi,
- stvoriti mrežu ljudi sposobnih za lobiranje vlasti i fondacijskih tijela i razvijanjem općenito veće vidljivosti i nacionalnog prvenstva za sektor narodnih knjižnica, stoga pomagati povećanju ulaganja u novitete u narodnim knjižnicama,
- pomoći pri učvršćivanju profesionalnih zajednica u Srednjoj i Istočnoj Europi i EU da bi se pomoglo smanjiti različitost i da se potakne zajednički napredak prema mreži knjižničnih usluga za građane.

Jedna od aktivnosti projekta PubliCA bila je ustanoviti određen broj centara izvrsnosti u narodnim knjižnicama diljem Evrope, koji su u svojim okvirima pripremljeni i sposobni ponuditi učinkovite i dobro strukturirane programe za dodatno obrazovanje menadžera knjižnica u Srednjoj i Istočnoj Europi.

Programi su osmišljeni za obučavanje i podizanje svijesti menadžera ili stvaratelja strategije narodnih knjižnica, koji imaju jasnu namjeru implementirati stratešku promjenu u njihovoj vlastitoj knjižničnoj službi, regionalno ili nacionalno.

Nakon natječajne procedure izabrani su centri izvrsnosti u javnim knjižnicama u Helsinkiju, Berlinu, Århusu, Ljubljani, Trondheimu i Newcastlu.

Zahvaljujući financijskoj potpori Instituta Otvoreno društvo – Hrvatska, Ministarstva kulture te riječke i varaždinske knjižnice, dvoje hrvatskih knjižničara sudjelovalo je u jednodnevnom programu obuke u knjižnicama danskog grada Århusa (Željani Čeč) i norveškog grada Trondheima (Marija Šegota-Novak).

M. Šegota-Novak

■ Od 8. do 15. listopada 1999. u Århus Kommunes Biblioteker u Danskoj održan je seminar "Centre of Excellence – edukacijski program". Gradska knjižnica Århus, središnja knjižnica istoimenog danskog okruga, jedan je od "centara izvrsnosti", oglednih knjižnica izabranih u sklopu europskog projekta PubliCA. Seminaru je prisustvovalo osam voditelja knjižnica i knjižničnih odjela iz Portugala, Slovenije, Poljske, Mađarske, Grčke, Litve i Hrvatske, koji su na početku rada bili dužni predstaviti knjižnični sustav svoje zemlje, knjižnicu u kojoj rade i sebe osobno.

Cjelokupnim programom obuke rukovodile su A.-M. Schmidt i L. Christensen, voditeljice Razvojnog odjela knjižnice, uz upečatljiv doprinos K. Schulza, ravnatelja knjižnice domaćina, te R. Hapela, ravnatelja svih knjižnica okruga Århus. Pojedine teme iz edukacijskog programa, a uglavnom je riječ o cjelovitim projektima koji se već primjenjuju u praksi, polaznicima su prezentirali knjižničari ili voditelji pojedinih odjela, zaduženi za njihovo osmišljavanje i provođenje. Vrhunjsa pripremljenost danskih kolega, njihova stručnost, neposrednost i otvorenost stvorili su vrlo poticajno radno ozračje.

Århus, smješten na istočnoj obali poluotoka Jylland, političko je, kulturno i gospodarsko središte šireg područja na kojem živi 630.000 stanovnika. Općina Århus, s 282.000, i sam grad s 51.000 stanovnika, u svim svojim detaljima svjedoče o velikim ulaganjima i brizi lokalnih vlasti. Knjižnični sustav obuhvaća jednu središnju, 19 lokalnih i dvije pokretne knjižnice. Zgrada središnje knjižnice izgrađena je 1934. godine, a konačan izgled i površinu od 8.300 m² dobila je sredinom sedamdesetih godina. Spomenički zaštićenu, kao primjer Bauhaus arhitekture, nemoguće ju je dalje proširivati, pa su kolege u Århusu, suočene s problemom nedostatka prostora, prisiljene nabavnu politiku provoditi po principu: "jedna knjižnična jedinica unutra, jedna van".

Knjižnični fond broji 560.477 jedinica (1998/1999.), a podrazumijeva građu na svim medijima. U istom razdoblju nabavljeno je 66.209 jedinica. Knjižnicu dnevno koristi 2.840 osoba, a 1998. godine 892.000 korisnika posudilo je 2.075.500 jedinica knjižnične građe. Odjel poslovnih informacija odgovorio je na 1.639 zahtjeva, a mrežna stranica knjižnice zabilježila je 3,7 milijuna posjeta. Kućna dostava građe korisnicima s posebnim potrebama i distribucija zvučnih novina pretplatnicima, redovita je knjižnična

usluga. Sve su knjižnice povezane integriranim računalnim sustavom. Uz tri samouslužna posudbena sustava, korisnicima je na raspolaganju više od 80 radnih stanica s pristupom Internetu, te 48 knjižničara i 59 pomoćnih djelatnika. Knjižnica udomljuje ured direktora svih knjižnica županije i Odjel za razvoj, koji trenutačno provodi 35 različitih aktivnosti i projekata.

Program obuke, u vidu prezentacija, demonstracija i radionica sadržavao je sljedeće teme: dansko iskustvo usklađenog pristupa umreženoj knjižnici, izgradnja knjižničnih usluga na bazi Interneta, učenje na daljinu, poslovni planovi i ciljevi – knjižnica i političko okruženje, vrednovanje mrežnih informacija, Odjel poslovnih informacija – organizacija i djelatnost, *DDE Libra* – knjižnični računalni sustav, digitalizacija informacija – projekt Odjela lokalne povijesti, strategija organizacije i razvoja knjižnica, menadžment ljudskih potencijala – razvoj kompetencija, elektronički časopisi u javnim knjižnicama, radno okruženje – fizički i psihološki faktori, volonteri u knjižnici – strategija i praksa, knjižnica i zajednica korisnika – istraživanja i analize, knjižnična promocija i marketing.

Osnovne informacije o navedenim temama, uz neke detaljno opisane projekte, dostupne su na mreži, na adresi: www.aakb.bib.dk (*Experimental and Development Projects*).

Organiziran je i posjet lokalnim knjižnicama u prigradskim naseljima Hasleu i Tilstu, s ciljem predstavljanja njihovih specifičnosti u skladu s potrebama zajednice. Sudionici programa upoznali su organizaciju i djelatnost knjižnice u "problematičnom" okruženju, u kojem se govore 62 jezika i vlada velika nezaposlenost, kao i primjer intenzivne suradnje knjižnice i obrazovnih, kulturnih i sportskih ustanova. U obližnjim gradovima Randersu i Hinnerupu razgledana je obnovljena, interijerno osvježena knjižnica i novoizgrađeni kulturni centar u sklopu kojega djeluje i knjižnica.

Sudjelovanje hrvatskog knjižničara na seminaru financirala je Gradska knjižnica i čitaonica «Metel Ožegović» Varaždin, uz potporu Instituta Otvoreno društvo – Hrvatska.

Ž. Čeč

■ Prva pan-europska konferencija o ulozi narodnih knjižnica u informacijskom društvu *Ponešto za svakoga – knjižnice i Informacijsko društvo*, održana u Kopenhagenu, 14. i 15. listopada, 1999., bila je događaj, već

“samo po pozivu”, s više od 100 sudionika iz 31 zemlje. Među govornicima su bili danska ministrica kulture, Elsebeth Gerner Nielsen, fińska političarka Mirja Rynnanen koja je kao član Komiteta kulture, mladeži, obrazovanja i medija Europskog Parlamenta napisala izvješće o ulozi narodnih knjižnica, generalni direktor IFLA-e Ross Shimmon, te niz drugih prominentnih osoba iz europskog knjižničarstva. Pored predstavnika iz važnih organizacija vezanih uz knjižničarstvo kao što je EBLIDA, iz svake zemlje bili su pozvani ministar odgovoran za narodne knjižnice, predsjednik knjižničarskog društva i kontaktna osoba za PubliCA projekt svake zemlje.

Svrha konferencije bila je utjecati i usmjeravati europsku knjižničarsku politiku, raspraviti ulogu narodnih knjižnica u nastajanju informacijskog društva u odnosu na demokraciju, ekonomski razvoj, doživotno učenje i kulturnu različitost, dokučiti strateške prilike koje nude narodne knjižnice koristeći informacijske i komunikacijske tehnologije za značajno poboljšanje kvalitete života i demokratskih prilika građana. Konferencija je pozvala sva europska društva da planiraju nacionalne politike o informacijama, koje prepoznaju središnju i jedinstvenu ulogu narodne knjižnice kao točku pristupa informacije za svakoga.

PubliCA je inicijativa Europske unije za politiku narodnih knjižnica pod takozvanim programom za knjižnice u Generalnom Direktoratu XIII. Gradska knjižnica u Århusu i PubliCA konzorcijum nositelji su glavne odgovornosti za praktične aspekte konferencije u kooperaciji s Danskim knjižničarskim društvom, Gradskom knjižnicom u Kopenhagenu i PubliCA sekretarijatom u Belgiji. Konferencija se financirala iz PubliCA-inih i IFLA-inih fondova i od strane ISTAR-a, inicijative Europske unije usmjerene prema središnjim i istočnim europskim zemljama.

Na Konferenciji je sudjelovala hrvatska delegacija u sastavu: Branka Šulc, doministrica kulture, Ivana Soljačić-Richter, potpredsjednica HKD-a i Marija Šegota-Novak, koordinatorka Projekta PubliCA za Hrvatsku. Na Konferenciji je usvojena tzv. *Kopenhaska deklaracija*.

Namjera nam je sličnu Konferenciju organizirati na razini Hrvatske uz sudjelovanje ne samo knjižničara, već i donositelja političkih odluka o knjižnicama – na razini države, županija, gradova i općina.

M. Šegota-Novak

■ U organizaciji Instituta Otvoreno društvo, a u sklopu Network Library Programme u Zagrebu je od 17. do 19. studenoga 1999. godine održana radionica pod nazivom: *Uvod u izobrazbu za pružanje knjižničnih i informacijskih usluga, izobrazba izobrazitelja*. Radionica je bila namijenjena knjižničarskim djelatnicima iz Hrvatske, a u radu su sudjelovala 24 knjižničara iz različitih vrsta knjižnica.

Cilj je radionice bio: oblikovanje i isporučivanje programa za izobrazbu, odnosno usavršavanje prema potrebama knjižničarskog osoblja na svim razinama.

Većina sudionika izjavila je da u svojim knjižnicama obavlja voditeljske poslove, pa mislim da se izbor teme upravo poklopio sa ovakvim profilom, budući je odabir dodatnog stručnog obrazovanja najčešće u nadležnosti uprave svake pojedine knjižnice. Predavač, gospodin Lyndon Pugh, imao je to u vidu te je sve vrijeme naglašavao kako dobar menadžer može pravilno odabrati izobrazbu sukladnu radnim zadacima jedino uz stalnu suradnju sa osobljem knjižnice na svim razinama.

Trodnevna radionica sastojala se od šest sesija sa sljedećim ciljevima:

- 1) Načini učenja – cilj sesije: shvaćanje i primjena teorije učenja u izobrazbi knjižničara
- 2) Utvrđivanje potreba za izobrazbom – cilj sesije: identificiranje potreba u praksi kroz konkretne situacije u knjižnicama
- 3) Glavni pristupi izobrazbi u suvremenim organizacijama – cilj sesije: razumijevanje i primjena suvremenih tehnika izobražavanja za potrebe knjižničara
- 4) Razvoj skupine – cilj sesije: razumijevanje i primjena tehnike timskog učenja
- 5) Praktična izobrazba – cilj sesije: vježba kroz razradu strukture izobrazbe
- 6) Ocjenjivanje odvijanja izobrazbe – cilj sesije: evaluacija

Način na koji je vođena radionica u potpunosti je mogao zadovoljiti očekivanja sudionika, jer je svakome ostavljeno dovoljno prostora za aktivno učešće u radu.

Naročito je za to bio pogodan rad u malim grupama, a čitava koncepcija izobrazbe počivala je na modelu koji se pored manjeg predavačkoga dijela sastojao od niza praktičnih vježbi. Sudionicima su prikazani različiti metodološki pristupi prenošenja znanja, a tijekom radionice vođene su česte evaluacije. Svim sudionicima bili su dostupni i pisani materijali za praćenje obuke.

E. Bačić

■ Iako je na čuveni trodnevni skup International Online 99, koji se po 23. puta od 7. do 9. prosinca 1999. godine održao u Londonu, pohrlilo preko tisuću bibliotekara i informacijskih profesionalaca iz cijelog svijeta, velika većina ostala je razočarana kvalitetom izlaganja. Više od 125 predavača iz dvadesetak zemalja prezentiralo je svoje viđenje najnovijeg razvoja informacijske industrije. Skup je pružao mogućnost diskutiranja o budućem razvoju pristupa informacijama, sadržaju i utjecaju tehnologije na sve segmente ljudskog djelovanja. Ključne teme skupa bile su, kao i uvijek, atraktivne:

- globalizacija,
- portali i STM (*Scientific, Technical and Medical*) izdavaštvo,
- XML,
- knjižnice i Internet,
- cjeloviti tekst – objedinjavanje,
- doživotno učenje i informacijski profesionalci,
- web pretraživači,
- upravljanje Intranetom,
- stvaranje informacijskog društva/društva znanja,
- pravni propisi,
- digitalne knjižnice,
- cijene online informacija,
- klasificiranje Internet izvora.

U Osijeku pokrenut izvanredni studij knjižničarstva

U šk. godini 1999./2000. na Pedagoškom fakultetu u Osijeku organiziran je dopunski dvogodišnji studij knjižničarstva kao izvanredni studij. Uvjet za upis je akademski stupanj stečen na bilo kojem fakultetu. Studij omogućuje stjecanje zvanja diplomiranog knjižničara osobama koje su zaposlene u knjižnicama, a nemaju odgovarajuće zvanje. Nastavni plan i program koncipiran je na temelju dosadašnjih saznanja o razvoju knjižnične i informacijske struke, a sadržaj trinaest kolegija osiguravaju usvajanje potrebitih znanja, vještina, navika i sposobnosti koje studenti stječu kroz predavanja, vježbe, praktikum i seminare. Na studij je uključen 31 student. Nastavu, koja se održava petkom i subotom, izvode profesori s Katedre za bibliotekarstvo Filozofskoga fakulteta u Zagrebu i nastavnici s Katedre za knjižničarstvo Pedagoškoga fakulteta u Osijeku.

V. Eri

No, većina od 54 predavanja nije nudila kritička viđenja, znanstvene analize, niti poticala akademske rasprave, već je služila za promociju brojnih tvrtki iz područja informacijskih tehnologija. Unatoč izuzetno visoke kotizacije (£370 za članove akademske zajednice), postotak izlaganja koje bi mogli svrstati u kategoriju akademskih pao je ispod 20%, a organizatori (*Information Today*) otvoreno su poticali promicanje sponzora skupa čak i kroz postupak recenzije (u postupku recenzije bolje su prolazili radovi čiji su zaključci, makar i primjenom sumnjive znanstvene metodologije, veličali glavne sponzore). Sekcije o pravnim propisima primjenjivim na Internetu te o web pretraživačima jedine su ponudile nekoliko atraktivnih i zanimljivih predavanja brojnog slušateljstvu.

Skup su i ovaj puta pratili tzv. satelitski seminari naizgled vrlo zanimljive tematike, izuzetno visokih cijena i sumnjive kvalitete. Ja sam se puna entuzijazma predbilježila za seminar "Educating your end users" s naglaskom na ulogu informacijskih profesionalaca u procesu izobrazbe. D. Scott Brandt, sa Sveučilišta Purdue, u SAD-u, održao je cjelodnevni seminar prilično nepripremljen, a iako iskusnan predavač nije uspio zainteresirati polaznike niti im je ispričao nešto zanimljivo i korisno. Razgovori s kolegama koji su prisustvovali drugim seminarima potvrdili su da "moj" seminar nije bio izuzetak.

Dodatnu ekskluzivnost londonском skupu daje izložba Online Information koja je ovaj puta okupila više od 300 izlagača pod krovom National Hall & Olympia 2 zdanja, gdje se moglo na jednom mjestu vidjeti sve što je relevantno u svijetu informacija danas. Za razliku od skupa izložba je bila izuzetno kvalitetna, praćena brojnim prezentacijama i zanimljivim predavanjima, a bila je besplatna za sve koji su se na vrijeme registrirali. U toku tri dana trajanja skupa izložbu je posjetilo više od 18.000 ljudi.

Svi najpoznatiji svjetski izdavači i proizvođači baza podataka okupili su se pod jednim krovom nudeći zainteresiranim posjetiteljima informacije, kratke prezentacije te bogati i maštoviti promidžbeni materijal (brošure, CD-ROM-ovi). Iako su i ove godine dominirale tvrtke koje nude tzv. poslovne informacije, nije nedostajalo informacija iz područja znanosti, tehnologije i medicine. Ove godine bili su "in" tzv. agregatori informacijskih izvora, s naglaskom na informacije s cjelovitim tekstom – posebno na elek-

troničke časopise, kao npr. BIOSIS - vodeći svjetski izdavač u području biologije, biokemije i srodnih znanosti koji osigurava hiperveze na elektroničke časopise kao i na zbornike skupova, patente i druge materijale.

Izgleda da su ove godine sami izdavači uhvatili tlo pod nogama i konačno ponudili brojna svoja izdanja u elektroničkom obliku u čemu im je zacijelo pomogao razvoj tehnologije, rješavajući problem sigurnosti i kontrole pristupa. Nažalost, mnogi elektronički časopisi kao što je *Science* svojom cijenom nadmašuju tiskanu verziju, pa postaju nedostupni svima onima s ograničenim sredstvima za nabavku časopisa. Kao što smo se i pribojavali, umjesto da digitalni medij spusti cijenu časopisa koja je posebice u području prirodnih znanosti ionako previsoka, izdavači su u primjeni novih tehnologija prepoznali nove mogućnosti zarade.

Među izlagačima našlo se i nekoliko proizvođača knjižničnih sustava (softvera), a prisustvovali smo višesatnoj prezentaciji jednog vrlo atraktivnog – Sidney Plus.

Kolege bibliotekare sigurno će zanimati mogućnosti besplatnih pokusnih pristupa pojedinim informacijskim službama, pa evo nekih od ponuđenih (abecednim redom):

Butterworths Direct (UK legal and tax information services), registracija:
<http://www.butterworths.co.uk>,

CatchWord pristup preko 300 časopisa s cjelovitim tekstom – samo za knjižnice:
<http://www.catchword.com>,

Country Risk Group's Country Risk Forecast baza podataka, registracija: <http://www.crg.com>,

Chadwyck-Healey's KnowEurope EU informacijska služba, registracija:
<http://www.knoweurope.net/info>,

Electric Library, referentni materijal za škole i knjižnice, registracija:
<http://www.education.elibrary.com>,

Emerald 2000, MCB's elektronički časopisi, registracija:
<http://www.emerald-library.com>
(samo za knjižnice i tvrtke, ne pojedince),

LAWTEL (vodeća britanska pravna baza podataka), registracija:
<http://www.lawtel.co.uk>,

LEXIS-NEXIS Universe (novosti i poslovne informacije), el. pošta: competitive.advantage@lexis-nexis.com ili telefon 0171 464 1340,

Microinfo <http://www.microinfo.co.uk> and **Fenwood Systems Ltd**

<http://www.fenwood.co.uk> osiguravaju Internet pristup bazama podataka SilverPlattera (12 baza iz zbirke Health & Safety) i DialogOnDisc (77 baza podataka). Besplatan probni period od 30 dana:

<http://www.fenwood.co.uk/servercentre/>,

ProQuest (Bell+Howell Information & Learning), pristup bazama podataka i cjelovitim tekstovima posebno za fakultetske, specijalne, vladine, školske i gradske knjižnice -
<http://www.bellhowell.infolearning.com/proquest/FreeTrial/>,

WilsonWeb baze podataka – samo za knjižnice:
<http://www.bwwilson.com>,

World Market Research Centre's World Markets Online, registracija: <http://www.wmrc.com>.

J. Stojanovski

■ Tisak na zahtjev (engl. print-on-demand) je tehnika tiskanja i raspačavanja knjige utemeljena na digitalnoj tehnologiji, a omogućuje da se kupcu na zahtjev otisne i dostavi određena knjiga tamo gdje i kada zatreba. Upravo to tehničko rješenje predstavlja u organizacijskom pogledu veliku novost u nakladništvu i knjižarstvu. Godine 1987. postojala je već tehnika tiska na zahtjev, ali nije bilo Interneta. Kasnije se razvio Internet, porastao je broj njegovih korisnika, povećala se brzina prijenosa i pretraživost informacija, uvriježila se elektronička trgovina. Za razvoj tehnike tiska na zahtjev od jednake je važnosti i pojava novog softvera za slanje i primanje tekstualnih datoteka PDF. To je trenutno najbolji standard za elektroničku distribuciju dokumenata. Software OCR prepoznaje tiskana slova kad ih se skanira tj. pretvara sliku u tekstualnu datoteku. Taj software prepoznaje tekstove tiskane na klasičan način starom tehnikom, a da ih nije potrebno digitalizirati. Usavršena je i tehnologija digitalnog tiska, koji omogućuje tiskanje u malom broju primjeraka odnosno proizvodnju samo jednog primjerka knjige odjednom.

Digitalna je tehnika toliko napredovala da se u stroj stavlja digitalizirani sadržaj, a iz njega kao gotov proizvod izlazi tiskana knjiga, i to sve za nekoliko minuta. Nova tehnika digitalnog tiska je omogućila da se izostave neke faze proizvodnje knjige, koje postoje u tehnici offseta i tako uštedi vrijeme i novac.

Prvi europski seminar o tisku na zahtjev održan je u Strasbourgu 20. i 21. siječnja 2000. godine u organizaciji Vijeća Europe i programa New

Book Economy-BIS. Cilj seminara bio je sudionicima pružiti iscrpne informacije o gospodarstvenoj strani tehnike tiska na zahtjev kao i razmjena dosadašnjih iskustava. Zanimanje za temu bilo je veliko, o čemu svjedoči i činjenica da se okupilo 180 sudionika iz 27 europskih zemalja. Seminaru su kao gosti prisustvovali nakladnici iz Japana, koji imaju iskustva u primjeni nove tehnike. Govornici su bili predstavnici sviju struka u sektoru knjige od pisaca do knjižničara, a raspravljalo se o specifičnostima primjene ove nove tehnike raspačavanja knjige i njezinu odjeku na cjelokupan sektor knjige. Bilo je govora o mogućnostima koje pojedinim strukama pruža nova tehnika: omogućuje da uz manja financijska ulaganja knjige objavljuju pisci i prevodioci, a knjižnice i arhivi naslove iz svojih fondova. Zahvaljujući toj tehnici nijedan naslov više neće biti rasprodan, jer postoje katalozi rasprodanih knjiga, koje su već skanirane i može ih se otisnuti na zahtjev.

U ovoj se suvremenoj tehnici vidi rješenje mnogih teškoća u sektoru knjige. U istočnoj Europi je to nedostatak kapitala, nerazvijena knjižarska mreža i mala jezična područja. U zapadnoj Europi je to visoka cijena malih naklada, vraćanje neprodanih knjiga iz knjižara, suviše brze prodaje zahvaljujući velikoj promidžbi.

Znanstvenici i istraživači odmah su prepoznali prednosti tehnike tiska na zahtjev. Budući da se njihovo djelo može objaviti primjerak po primjerak, mogu mijenjati tekst, pa čak i format. Zahvaljujući digitalnom tisku nastavnici sada mogu adaptirati građu za sve stupnjeve školovanja, od osnovne škole do sveučilišta, već prema potrebi određenog razreda, stupnja, ili čak manje skupine učenika odnosno studenata. Mario Guaraldi, prvi talijanski nakladnik koje svoje naslove tiska na zahtjev, ističe da se adaptacija građe za pojedine razrede i skupine odnosi samo na pomagala u nastavi kao što su antologije, pomagala u učenju i ispitivanju, te da ona neće zamijeniti udžbenike. Predviđa se da bi u budućnosti nakladnici mogli nuditi niz kvalitetnih knjiga za svaki predmet, koji bi bili dostupni na mreži kao baze podataka, a iz kojih bi nastavnik odabirao građu koja mu je potrebna. U okviru seminara održana je i prezentacija tvrtke Xerox, koja svoje strojeve za tisak na zahtjev sada nudi prvenstveno visokoškolskim ustanovama, kako bi zahvaljujući prednostima ove tehnike lakše ostvarile svoje izdavačke planove.

U Njemačkoj je iskustvo u tehnici tiska na zahtjev ostalo na samoj razini tehnike digitalnog tiska te se ona nudi kao moguća dodatna usluga već postojećih knjižara. U ljeto 1999. godine je u Hamburgu distributer i veletrgovac Georg Lindberg pokrenuo projekt tiska na zahtjev. Povezao ga je s postojećom distribucijskom mrežom Libri, koja snabdijeva 3000 knjižara diljem Njemačke.

Francusko se nakladništvo ubraja u najrazvijenije na svijetu te je Francuska u području elektroničkog nakladništva i tiska na zahtjev već stekla određena iskustva. Editions 00b00, nakladnik na mreži, osnovan je 1998. godine u Parizu u namjeri da iskoristi prednosti Interneta za objavljivanje naslova koji ne mogu postići veću nakladu.

Na Prvom europskom seminaru o tisku na zahtjev posebna je pažnja bila posvećena pravnim pitanjima vezanim uz ovaj novi oblik prodaje knjiga koji se sam po sebi treba razlikovati od raspačavanja elektroničke knjige i tiskanja na zahtjev tekstova koji su korisniku direktno ponuđeni na mrežnim stranicama. U kontekstu autorskog prava temeljno je i pitanje izdavanja nastalog tiskanjem na zahtjev.

Zaključeno je da tisak na zahtjev ima svoju budućnost kako u zemljama s razvijenim nakladništvom tako i u sredinama u kojima je sektor knjige slabije razvijen, iako se njegove mogućnosti u stručnom i gospodarskom smislu danas još ne mogu u potpunosti sagledati.

D. Živković

■ U Krakowu je od 24. do 26. siječnja 2000. održan 8. međunarodni simpozij BOBCATSSS 2000. BOBCATSSS je osnovan da bi unaprijedio međusobno razumijevanje i suradnju knjižničarskih stručnjaka i studenata Zapadne i Istočne Europe nakon pada Berlinskog zida 1989. Sam naziv je akronim sastavljen od početnih slova naziva europskih sveučilišnih gradova koji su sudjelovali u osnivanju (Budimpešta, Oslo, Barcelona, C(K)openhagen, Amsterdam, Tampere, Stuttgart, Sheffield, Szombathely). Idejni začetnik BOBCATSSSa je dr. Ruud Bruyns s Instituta i fakulteta za ekonomiju i informacije Visoke škole u Amsterdamu. Isti Institut je bio i prvi organizator BOBCATSSSa. Sudionici skupa su knjižničarski i informacijski stručnjaci, profesori i studenti knjižnične i informacijske znanosti. Ono što BOBCATSSS razlikuje od drugih skupova jest činjenica da je or-

ganizacija u potpunosti prepuštena studentima, a profesori imaju ulogu savjetnika.

Tema ovogodišnjeg skupa je bila: *Intelektualno vlasništvo i pravo na znanje*. Na skupu su predstavljena tri rada iz Hrvatske, od kojih su dva radovi profesora i studenata Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta u Zagrebu, a jedan je nastao suradnjom djelatnika Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu i Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Tako su drugog dana skupa Nikolaj Lazić, Dunja-Marija Gabrijel, Koraljka Golub i Juraj Bakran predstavili rad *Pravo na "čitanje"*, a Sanjica Faletar, Helena Ivetić, Goran Zlodi i Žarka Vujić *Pristup muzejskim predmetima i informacijama o njima: zagrebačka iskustva*. Trećeg dana skupa je predstavljen rad Jadranke Lasić-Lazić, Zdravka Dovedana i Kristine Vučković *Informacijska (ne)pismenost*.

Najčešće ponavljane tvrdnje na ovom skupu su bile one o zakonskim promjenama u većini zakonodavstava u korist vlasnika autorskih i srodnih prava, a na štetu osnovnih ljudskih prava, prava na znanje i prava na informaciju. Mnogi sudionici su naglasili kako je sadašnje stanje u području autorskih i srodnih prava krhka ravnoteža između potrebe za slobodnom razmjennom misli i ideja i zaštite intelektualnog vlasništva. Sve zakonske promjene nastoje regulirati prije svega raspačavanje informacija u elektroničkom obliku, a kako je protuzakonito umnožavanje digitalne građe vrlo jednostavno i jeftino, zakonodavci to pokušavaju nadoknaditi postroženjem propisa. Ukoliko se dopuste takve promjene, najvjerojatnija posljedica će biti povećanje jaza između onih koji informacija imaju u izobilju i onih kojima informacije nedostaju, kao i širenje gusarstva i protuzakonitog umnažanja i raspačavanja.

Ovogodišnji će BOBCATSSS, osim po visokoj kakvoći izloženih radova, vjerojatno biti zapamćen i po odličnoj organizaciji, za koju su zaslužni studenti i profesori Kraljevske škole za knjižničnu i informacijsku znanost iz Kopenhagena i njihove kolege iz Krakowa, kao i po paklenoj hladnoći koja je vladala u Krakowu u vrijeme održavanja skupa. Sljedeći BOBCATSSS će se održati u Vilniusu u organizaciji Fakulteta novinarstva, knjižnične i informacijske znanosti Sveučilišta u Oslu i Fakulteta komunikologije Sveučilišta u Vilniusu, a tema će biti: *Demokracija, informacija i znanje u otvorenom društvu: uloga knjižnica*.

K. Pintarić

■ Druga međunarodna konferencija *Internet Librarian 2000*, održana u Olympiji u Londonu, od 20. do 22. ožujka 2000., bila je posvećena isključivo Internetu i knjižničarima. Trodnevna konferencija održana je pod pokroviteljstvom tvrtke Information Today, Inc. iz New Jerseyja u SAD-u. Konferenciju je pratila izložba *LIBTECH 2000*. Treće paralelno događanje bio je proljetni Londonski samaj knjiga.

Tri dana u ožujku, bila su, dakle, u potpunosti posvećena složenim partnerskim odnosima u informacijskom sektoru: od nakladnika knjiga i elektroničkih publikacija te elektroničkog izdavaštva do knjižničara koji iz profesionalnih i strateških razloga nastoje biti dobri pomorci na nepreglednim oceanima gdje vrebaju i izranjaju nove vještine, znanja i alati.

Svi sadržaji osim predkonferencijskih i postkonferencijskih radionica održavali su se u konferencijskom središtu Olympia 2, na trećem katu, dok je izložba bila postavljena na drugom katu, gdje su se nalazili Cybercafe i računala za "cybertours" koje su vodili eksperti za pojedina područja. Izlaganja je prezentiralo 105 sudionika, a sudjelovalo je barem tri puta više informacijskih stručnjaka iz Europe, Sjedinjenih Američkih Država, Kine i Afrike.

Izložba *LIBTECH 2000* okupila je 72 probrana izlagača softvera i opreme za knjižnice i svjetski dominantne proizvođače baza podataka i informacijskih servisa (DIALOG, EBSCO, OCLC itd.) Na izložbi su se održavale besplatne radionice koje je sponzorirala Gale grupa, jedan od najpoznatijih izdavača online akademskih, edukacijskih i poslovnih istraživačkih baza podataka namijenjenih školama i privredi, ali i glavnim međunarodnim tržištima.

Trodnevni samaj knjiga okupio je 1500 nakladnika iz 45 zemalja pod istim krovom.

Na općoj konferenciji prvi je dan R. Howe, predsjednik tvrtke RoweCom iz SAD-a, vizionarski diskutirao o tehnologijama koje utječu na elektroničke zbirke, te o utjecaju elektroničke trgovine na knjižnice. Drugog dana, plenarno izlaganje održala je C. Hart iz tvrtke Factive u SAD-u, pod naslovom *Čarolija Interneta*. Govorila je o strategiji svoje organizacije, o budućnosti te o promjenjivom kraju brazu Interneta. Posljednjeg dana D. Sullivan, autor i urednik Search Engine Watch iz Velike Britanije, govorio je o pretraživačima, te o načinima kako analiza poveznica može pomoći urednicima.

Prije početka konferencije održano je osam radionica, od kojih dvije cjelodnevne, o elektroničkom nakladništvu te o informacijskim portalima za organizacije i korporacije.

Ostale poludnevne radionice bavile su se obrazovanjem za primjenu tehnologije, odnosno primjenom upravljanja znanjem, te pomoći u izboru, uspostavi i integriranju alata i proizvoda u cilju uzajamnog korištenja znanja. Radionica pod naslovom *Napredno pretraživanje mreže* bavila se najnovijim mogućnostima pretraživanja mreže. *Internet tezaursi* i velike brzine razvoja i diseminacije sadržaja, te upravljanje tezaursima bila je tema šeste radionice. R. Hulster iz IBM-a, na poludnevnoj radionici, usredotočio se je na primjenu i upravljanje digitalnim knjižnicama i projektima upravljanja dokumentima.

Radionica koju je vodila M. E. Bates, bavila se problemima pronalazjenja pouzdanih, visoko kvalitetnih izvora poslovnih informacija. Postkonferencijske radionice bavile su se upravljanjem znanjem, kreativnim mrežnim stranicama, pretraživanjem Interneta i poslovnog istraživanja, web alatima za ne-tehničare, te priručnikom za online. Voditelji radionica su bili iz Velike Britanije, Kanade i SAD-a.

Od sadržaja opće konferencije prvi pravac je bio posvećen Intranet knjižničarima: upravljanju sadržajem i kreiranju znanja, koji čine informacijsku kralježnicu za mnoge organizacije i institucije. Intranet je ujedno i prvi alat za komunikaciju i razmjenu znanja i sadržaja. Intranet koriste knjižničari u svrhu razmjene smjernica, studija slučajeva i tehnika za uspostavu intranet strategije i procesa, te upravljanja sadržajem i znanjem.

U drugom pravcu konferencije središnja tema je bila elektronička knjiga, elektronički časopis i elektronički izvori, a obrađena je tema iz svih uglova, od nastajanja, korištenja, kupovine ili upravljanja, gdje se sve faze odvijaju elektronički. Uvjerljivo se zagovarala teza da knjižnice profitiraju koristeći elektroničke izvore.

Naročito zanimljiv smjer konferencije odabrao je problematiku virtualnih knjižnica i usluga, koje svojim korisnicima pružaju nepregledni broj usluga koje se temelje na Internetu. Smjer *E* bio je namijenjen svima koji su se posvetili oblikovanju mreže, te novoj ulozi knjižničara, a obilovao je praktičnim savjetima i praktičnim iskustvima. Za sve informacijske stručnjake među mnogim oblicima sadržaja i izvorima, presudno je izabrati prvi izvor, a umjesto pojedinih

načnih knjiga ili časopisa, baza podataka i sistema obično je presudno pitanje sadržaja.

Također jedan od izazova za knjižnice je svakako izbor prave tehnologije, no jednako i ne manje važno je uspostaviti integrirano funkcioniranje različitih sustava i usluga. Ovaj smjer se naročito bavio integriranjem novih tehnologija u postojeće sustave u knjižnicama, uz obrazloženje pojedinih primjera.

Posebno zanimljiva i dinamična je bila serija izlaganja o pretraživačima i pretraživanju u kojoj su sudjelovali stručnjaci iz različitih zemalja. Na konferenciji nisu bili zaboravljeni niti korisnici s posebnim potrebama (invalidi i osobe s oštećenjima), a središnja tema je bila o slabovidnim ili slijepim osobama, za koje je predviđen sintetizirani govorni softver za čitanje mrežnih sadržaja, te Braille softverski tekstualni proizvod. O mogućnostima podučavanja i korištenja mreže za edukaciju, te naročito kreiranja pojedinih modula edukacije govorilo se je na smjeru J, u sklopu kojeg je bio organiziran i okrugli stol na istu temu.

Posljednji sadržajni smjer konferencije nastojao je pomoći u nekim od novih, budućih trendova razvoja unutar uslužnog informacijskog sektora i informacijskih tehnologija.

Zanimljivo izlaganje je imao P. Scott, iz knjižnice Sveučilišta u Saskatchewanu u Kanadi, koji je govorio o načinu na koji knjižnice mogu financijski profitirati od rastućeg broja elektroničkih komercijalnih usluga, koje mogu uključivati u svoje tradicionalne usluge na Internetu (OPAC ili druge mrežne stranice). U izlaganju G. Beastalla iz tvrtke Soutron Ltd, u Velikoj Britaniji, bilo je riječi o praktičnim i teoretskim koracima vezanim uz prijelaz. O pojedinim je temama moguće više saznati na adresi: <http://www.internet-librarian.com>.

M. Mibalić

■ Međunarodni samaj dječje knjige u Bologni održan je od 29. ožujka do 1. travnja 2000. godine. Uz prezentiranje knjiga za djecu samaj je sve više samaj izdavaštva i predstavljanja i drugih medija, CD-ROM-ova, igraćaka, didaktičkog materijala i dizajna iz svijeta poznatih dječjih knjiga. Na ogromnom prostoru, u šest paviljona smješteni su talijanski izdavači, u dva pretežno predstavnicima SAD-a, Velike Britanije i Novog Zelanda, dok su dva najveća paviljona ispunjena ostalim izdavačima iz cijelog svijeta.

Na sajmu su se isticale zanimljive slikovnice i knjige za djecu s temom: "Kako uvesti dijete u svijet umjetnosti". Predstavili su se i svjetski poznati izdavači sjajno ilustriranim knjigama pokazujući svoje domete i nove trendove. Na ulazu u sajam dominirala je velika izložba 82 prestižna ilustratora, izabrana između 1900 umjetnika, koji su prijavili na natječaj 10.000 originalnih ilustracija.

U sklopu sajma Međunarodni odbor za dječju knjigu (IBBY) predstavio je 27 ovogodišnjih kandidata za Andersenovu nagradu. To najveće priznanje za doprinos dječjoj literaturi često se popularno naziva "Mali Nobel", a dodjeljuje se najboljem piscu i najboljem ilustratoru. Zalaganjem Hrvatskoga centra za dječju knjigu izvanredno su predstavljene naši kandidati: književnica Sunčana Škrinjarić i ilustratorica Cvijeta Job.

Međunarodni žiri IBBYja dodijelio je Andersenovu nagradu za 2000. godinu spisateljici Ani Mariji Machado iz Brazila i ilustratoru Anthonyju Brownu iz Velike Britanije. Nagrade će im svečano uručiti danska kraljica na 27. kongresu IBBYja u Cartageni de Indias u Kolumbiji.

Posebno je zanimljivo bilo predstavljanje programa širenja knjige među mladima. Najbolji program dobiva tzv. Asahi nagradu u iznosu od milijun japanskih jena. Ove je godine dodijeljena programu za popularizaciju knjige među siromašnim ruralnim stanovništvom Perua. Iskustva koja smo stekli na sajmu knjiga u Bologni dragocjen su poticaj za naš svaokodnevni rad.

N. Potežica

■ Zahvaljujući stipendiji Međuvladine oceanografske komisije UNESCO-a sudjelovala sam na konferenciji EURASLIC-a (European Association of Aquatic Science Libraries and Information Centres), koja je održana od 3. do 7. svibnja 2000. u Aberdeenu, u Škotskoj, pod naslovom "New skills for the millenium". Organizator konferencije bio je Fisheries Research Services Marine Laboratory u Aberdeenu.

Iz Hrvatske su dvije knjižnice članovi ovog udruženja: knjižnica Instituta Ruder Bošković i knjižnica Instituta za oceanografiju i ribarstvo u Splitu. EURASLIC je osnovan 1988. godine, regionalni je član IAMSLIC-a (International Association of Aquatic and Marine Science Libraries and Information Centers). Udruženje povezuje oceanografske knjižnice i izdaje publikacije (direktorij članova, Eurasic Newsletter, zbornike sa konfe-

rencija). Za članove je omogućena i besplatna međubibliotečna posudba preko diskusijske liste (eurasic@machno.hbistuttgart.de),

Mrežni poslužitelj udruženja (<http://atlantis.fl.ncmr.gr/eurasic.htm>) trenutno se nalazi u Ateni, a održava ga knjižnica grčkog Nacionalnog centra za istraživanje mora (National Centre for Marine Research).

Konferenciji je prisustvovalo 50 sudionika iz 16 europskih zemalja. Teme konferencije bile su: nove vještine i permanentno obrazovanje; elektroničko izdavaštvo i autorsko pravo; organizacija znanja (knowledge management). S. Norman iz britanskog Knjižničarskog udruženja, govorila je o autorskim pravima u europskim okvirima, D. Nicholson, ravnatelj knjižnice sveučilišta Strathclyde predstavio je neke projekte digitalnih knjižnica u Škotskoj, među kojima i škotski centralni katalog (CAIRNS). J. Smith (Centre for Knowledge Management, Aberdeen) i G. Rogers (Scottish Enterprise) govorile su o organizaciji informacija i organizaciji znanja u svojim ustanovama. Tijekom konferencije predstavljene su baze podataka: ASFA (Cambridge Scientific Abstracts); ScienceDirect-Oceanbase (Elsevier); oneFish project (SIFAR/FAO). Također je I. Petman predstavio projekt UNIVERSE (<http://www.fdgroupp.co.uk/research/universe/>) koji sadrži inicijativu za stvaranje europskog centralnog kataloga za knjižničare i za korisnike koji bi omogućio pretraživanje, međubibliotečnu posudbu, uzajamnu katalogizaciju, distribuciju multimedijjskih dokumenata i dr.

Radi boljeg međusobnog upoznavanja članica EURASLIC-a dio konferencije odvojen je za njihova kratka izvješća u sklopu kojih sam prezentirala knjižnicu IRB-a i web stranice njenog poslužioaca vezane za područje oceanografije (<http://nippur.irb.hr/hrv/oceanografija.html>).

Predsjednica IAMSLIC-a L. Pikula dala je pregled aktivnosti IAMSLIC-a, te najavila konferenciju ovog udruženja koja će se održati krajem rujna u Sydneyju, u Kanadi. IAMSLIC je međunarodno udruženje oceanografskih knjižnica koje potiče suradnju među knjižnicama, organizira go-

dišnje konferencije, radionice, izdaje novosti društva, također je uključeno u rad na projektima. Članovi regionalnih društava mogu biti i aktivni članovi međunarodnog udruženja. Regionalna udruženja aktivna su na projektima određenog područja. Osim EURASLIC-a regionalne grupe su: Južni Pacifik, Afrika, Cyamus (zapadna obala Sjeverne Amerike), SAIL (Karibi, Atlanski ocean). Regionalne grupe imaju svog predstavnika u IAMSLIC-u. Predsjednik EURASLIC-a ujedno je predstavnik u IAMSLIC-u.

Na poslovnom sastanku članova EURASLIC-a podneseno je izvješće o radu u protekle dvije godine, izabran je novi upravni odbor i novi predsjednik. Umjesto S. Goulala (National Centre for Marine Research, Atena) nova je predsjednica J. Baron (SIFAR/FAO, Rim).

Istaknuta je uloga knjižničara u informiranju znanstvenika u institucijama o predstavljenim projektima. Knjižničari bi trebali poticati znanstvenike na sudjelovanje u nekima od projekata, kao što su: oneFish (internet direktorij elektroničkog materijala u kojem znanstvenici mogu sudjelovati, a također i biti urednici volonteri određenog tematskog područja), GLODIR (baza koja sadrži podatke o pojedincima koji se bave istraživanjem ovog područja. Istraživači, znanstvenici sami unose podatke o sebi u bazu).

Najavljena je sljedeća konferencija udruženja koje će se održati već sljedeće godine u Brestu, u Francuskoj. To će biti zajednička konferencija EURASLIC-a i IAMSLIC-a.

S. Konjević

■ U organizaciji Narodne in univerzitetne knjižnice Ljubljana i Instituta Otvoreno društvo, Regionalni program Budimpešta, u Ljubljani je 11. i 12. svibnja 2000. godine održana radionica "Financijski menadžment u knjižnicama i informacijskim centrima". Voditelj radionice bio je profesor Terry L. Weech sa Sveučilišta Illinois u Urbani Champaign, u SAD-u. Među sudionicima bilo je tridesetak slovenskih knjižničara iz različitih vrsta knjižnica, sudionice iz Makedo-

Zaklada dr. Ljerka Markić-Cučuković dodijelila je i ove godine nagrade trima izvrsnim studentima bibliotekarstva, i to: Sanjici Faletar, Samanti Matejčić i Dainiru Paveliću. Nagrada u iznosu od 2000 kuna i povelja uručeni su nagrađenima 14. siječnja 2000. na maloj svečanosti održanoj u Vijećnici Filozofskoga fakulteta u Zagrebu. Svečanosti su uz brojne studente, kolege nagrađenih, prisustvovali i nastavnici s Katedre za bibliotekarstvo, članovi obitelji osnivača Zaklade te novinari. O dodjeli Zakladine nagrade izvijestio je dnevni tisak.

nije i Bosne i Hercegovine, te Maja Jokić, Ivana Soljačić Richter i Dijana Sabolović-Krajina iz Hrvatske. Teret organizacije radionice vrlo profesionalno i uspješno iznijele su na svojim leđima Melita Ambrožič i Eva Pohar-Sušnik iz Narodne in univerzitetne knjižnice Ljubljana.

Cilj radionice bio je upoznati sudionike s osnovama financijskog menadžmenta u knjižnicama s naglaskom na izvore financiranja, kako tradicionalne tako i alternativne. U skladu s time, dat je pregled osnova financijskog menadžmenta (uključujući izradu proračuna, financijskih izvješća i definiranje izvora financiranja), zatim izrada i kritika raznih vrsta proračuna, razumijevanje razlike između proračuna i računovodstva, planiranje u promijenjenom kontekstu financiranja unutar organizacije (pri povećanju, odnosno smanjivanju financijskih sredstava), i naposljetku efektivno oglašavanje knjižničnih programa kako bi se (pri)dobila adekvatna financijska potpora.

Radionica se sastojala od predavanja, demonstracija, vježbi, grupnog rada na rješavanju problema, te razvijanja vještina u upravljanju financijama u knjižničnom poslovanju.

D. Sabolović-Krajina

■ U Dubrovniku je od 25. do 28. svibnja 2000. održan seminar *Libraries in the digital age (LIDA): positioning libraries on the Internet and using Internet in libraries*, u organizaciji Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta u Zagrebu, a na temu utjecaja Interneta na razvoj knjižnica i pogleda knjižnica na fenomen Interneta (<http://www.ffzg.hr/infoz/lida>). Seminar je izveden u obliku niza predavanja i radionica u kojima su bile obrađene pojedine aktualne teme vezane uz razvoj knjižnica uz sve prisutniju informacijsku tehnologiju. U radu seminara sudjelovalo je više inozemnih predavača (Tefko Saračević, Rutgers University, New Jersey; Gordon Dunshire, Napier University, Edinburgh; Sanda Erdelez, The University of Texas, Austin; Robert M. Hayes, University of California, Los Angeles; Erda Lapp, Ruhr-Universität, Bochum), te niz tuzemnih predavača koji su zajedničkim raspravama pridonijeli jasnijem pogledu na sadašnji trenutak u razvoju knjižnica općenito ali i s posebnim osvrtom na digitalne knjižnice (Saračević), potrebe korisnika za novim knjižničnim službama, razvoj već postojećih knjižničnih službi i usluga, npr. online kataloga na Internetu (Dunshire), pripremanje sadržaja za objavu na Internetu (Erde-

lez), ekonomsku stranu poslovanja digitalnih knjižnica (Hayes), izgradnju i upravljanje knjižničnim zbirka-ma u novom dobu (Lapp), učinke elektroničkih zbirki znanstvenih radova u fazi pred objavom (Stojanovski) itd. Posebni dio seminara bio je posvećen radionicama na kojima su predstavljeni neka rješenja gorućih problema vezanih uz razvoj pojedinih knjižničnih službi poput online kataloga ili digitalizacije građe. U sklopu završnog dijela seminara održana je panel rasprava na kojoj su pojedini izlagatelji uz sudjelovanje ostalih sudionika seminara predstavili svoja gledišta o daljnjem razvoju knjižnica s naglaskom na stvaranje novih i evaluaciju već postojećih službi i sadržaja u knjižnicama. Također su prikazali dosadašnje rezultate razvoja digitalnih knjižnica, te ukazali na važnost suradnje računalnih stručnjaka s knjižničarima i ulogu i utjecaj digitalnih knjižnica na znanstveno komuniciranje. Ovogodišnji LIDA 2000 seminar prvi je u nizu seminara koji će biti održavani svake godine u sklopu posebnih tema koja zaokupljaju knjižničare širom svijeta u nastojanju da razvoj knjižnica u informacijskom dobu učine što kvalitetnijim i na taj učvrste njihov položaj u društvu.

R. Vrana

■ Potaknuta uspjehom i pozitivnim odjecima prve korisničke konferencije CUC '99, Hrvatska akademska i istraživačka mreža CARNet od 24. do 26. rujna organizira svoju drugu korisničku konferenciju CUC 2000 (CARNet Users Conference) na Fakultetu elektrotehnike i računarstva u Zagrebu. CARNetove korisničke konferencije pokrenute su u nastojanju da se stvori mjesto za sve one koji žele proširiti svoje znanje o uporabi Interneta i informacijskih tehnologija, te da im se pruži prilika za razmjenu ideja i iskustava na tom području. CUC je osmišljen da postane tradicionalna konferencija međunarodnih razmjera, koja će se svake godine održavati na drugu temu iz područja informacijskih tehnologija.

CUC '99: Učimo s Internetom

<http://www.carnet.hr/cuc/cuc99/>

Središnja tema CUCa '99 bila je razmatranje mogućnosti učenja putem Interneta, koji se posljednjih godina zbog masovnosti, interaktivnosti i multimedije pojavljuje kao plodan medij i za ovu namjenu. Pod motom 'Od učenja o Internetu prema učenju putem Interneta' raspravljalo se o najatraktivnijim temama koje se danas pojavljuju: učenje na daljinu, učenje

pomoću Interneta, podrška korisnicima i osposobljavanje budućih predavača. CARNet je na ovom području zapravo već dosta napravio; sveučilišni centri povezani su brzim vezama, postoji mrežna infrastruktura za najzahtjevnije aplikacije, a sada treba raditi na razvoju sadržaja i na samim projektima.

Sudionici su na početku imali prilike čuti o tome kakva su neka svjetska iskustva koja su iznijeli Jill Foster iz britanske organizacije Netskills i George Munroe iz UNITE Discoveryja iz Sjeverne Irske. Jill Foster prezentirala je iskustva koja britansko visoko školstvo ima u uporabi Weba kao interaktivnog medija za učenje. Internet i Web tehnologije pokazuju se pogodnima s obzirom da omogućuju diskusije i konzultacije s učiteljem te provođenje samotestiranja znanja. Tri su najvažnija pitanja kad se o obrazovanju radi: jesi li naši predavači osposobljeni za korištenje Interneta u obrazovanju, imaju li učenici i studenti potreban pristup Mreži, te koriste li se odgovarajuće pedagoške metode. George Munroe govorio je o problemima u pružanju korisničke podrške do kojih dolazi zbog neprestanog razvoja mrežnih tehnologija. Munroe je istaknuo važnost aktivnog uključivanja samih korisnika u izgradnji sustava na njihovu vlastitu potporu i pomoć.

U domaćim izlaganjima predstavljani su tekući projekti poput nastave matematike i fizike putem Weba, elektroničkih škola fizike, astronomije i biologije, a govorilo se i o ulozi Interneta u edukaciji novinara te raznim alatima za izradu obrazovnih sadržaja na Internetu. Dakle, teme su bile raznolike: od domaćih geografskih informacijskih sustava (GIS) do učenja znakovnog jezika gluhoonijemih preko Interneta.

Prošlogodišnja je konferencija okupila 250 sudionika i predavača. Uz sudionike konferencije na FER-u u Zagrebu, CUC su mogli pratiti i zainteresirani u Osijeku, Rijeci i Splitu kamo su se predavanja prenosila uživo putem sustava videokonferencija, a mogla se pratiti i putem Interneta.

CUC 2000

<http://www.carnet.hr/cuc/>

Ove godine CARNetova korisnička konferencija - CUC 2000 promatra Internet, a posebice Web, kao izvor informacija. Postavlja se niz pitanja: je li Internet uistinu koristan, možemo li informacijski prostor na Webu usporediti s knjižnicom, što možemo učiniti kako bi informacijski prostor

Weba učinili korisnim izvorom informacija i drugi.

CUC 2000, pod tematskim nazivom 'U potrazi za informacijama', odgovore će ponuditi kroz tečajeve, pozvana predavanja, radove i prezentacije, radionice i okrugle stolove, obuhvaćajući pritom glavne teme: publiciranje Webom, portale i tematska sučelja, digitalne knjižnice, oblikovanje Weba, učenje putem Weba i pronalaženje informacija. U svrhu što cjelovitijeg prikaza pridružit će se i vrhunski europski stručnjaci iz tog područja Nicky Ferguson (ILRT, Bristol, UK) i Emma Place (ILRT, Bristol, UK).

Posebni osvrt dat će se temi digitalnih knjižnica. Gotovo je nemoguće sagledati razvoj moderne knjižnice bez informacijskih tehnologija. Pristup Internetu i veza s informacijskim prostorom na Webu je neophodno potrebna, a ideja digitalnih knjižnica logičan je slijed. Digitalne su knjižnice usko povezane uz udaljeno učenje, potrebu korisnika za uslugom 24 sata na dan, no postoji cijeli niz pitanja koja se postavljaju i na koja tek treba dati odgovor. Ova konferencija razmišlja o načinima organiziranja digitalnih knjižnica, o pouzdanosti čuvanja objavljenih informacija za buduću upotrebu, o načinima osiguranja istinske korisnosti informacija, a na kraju će postaviti i pitanje: mogu li digitalne knjižnice postati osnovni izvor kvalitetnih informacija na Internetu?

WEB FESTIVAL

Web festival je posebno događanje na konferenciji koje autorima Web stranica daje priliku da predstave svoje radove, a korisnicima da ih uspoređuju i ocjenjuju. Na CARNet korisničkoj konferenciji 1999. godine Web festival sadržavao je natjecanje webova sa s edukativnim sadržajem. Nagrađena su tri rada a najboljim radom proglašen je rad na temu 'E-škola fizike' autora Petra Pervana iz Hrvatskog fizikalnog društva. Zanimljivo je bilo viđenje ocjenjivačkog suda: 'Što se tiče samog sadržaja, posebno pobvaljujemo problemske zadatke povezane sa svakodnevnim životom što posebno motivira na učenje. Još jedan dio ovog weba koji se posebno ističe su dobro organizirane reference na druge sadržaje u Hrvatskoj i svijetu potkrijepljene recenzijama znanstvenika.' Budući da su i sami sudionici konferencije mogli glasovati, najboljom web stranicom ocijenjen je *Periodni sustav elemenata* autora Eni Generalića.

Ove godine tema Web festivala su Web portali. Portal je web koji služi kao ulazna točka u informacijski prostor Interneta. Tipični portal sadrži pretraživački mehanizam i/ili tematski katalog kombiniran s ostalim mrežnim servisima te interaktivnim sadržajima. CUC 2000 tražit će najbolji web portal u tri, nezavisne kategorije: Portal općeg tipa, Tematski portal i Portal za interesnu skupinu korisnika. Osim službenog natjecanja, posjetitelji web stranica konferencije imat će priliku glasovati po svom izboru i tako dodijeliti nagradu 'Izbor korisnika'. Prijavljivanje za Web festival odvija se do 1. rujna 2000., isključivo putem web forme na adresi: <http://www.carnet.hr/cuc/webfestival/wfreg.html>

Hrvatska akademska i istraživačka mreža – CARNet, kao organizator, poziva Vas da svojim radovima odnosno prezentacijama aktivno učestvujete u radu konferencije. Registrirati se za CUC 2000 po povoljnijim uvjetima možete sve do 10. rujna 2000. Studenti imaju pravo na popust pri uplati kotizacije.

Sve informacije o konferenciji, o načinima registracije učesnika, kao i o prijavi radova dostupne su na Internetu na adresi: <http://www.CARNet.hr/CUC>, a ostale informacije možete dobiti na email: cuc@CARNet.hr; ili telefonom na broj 6165 690.

ARHIVI – KNJIŽNICE – MUZEJI, Rovinj, 17. do 19. studenoga 1999.

Treći susreti arhivista, knjižničara i muzealaca Hrvatske održali su se u već tradicionalnom kasnojesenskom terminu (17. do 19. studenoga 1999.), u obnovljenom rovinjskom hotelu Sol Park. Nakon knjižničara i arhivista koji su organizirali prethodna dva skupa (Rovinj 1997., Poreč 1998.), treći susret organizirali su članovi Hrvatskoga muzejskog društva. Za skupove s raznorodnim temama i simultanim odvijanjem programa te potrebnom računalnom i Internet podrškom u radu, rovinjski je hotel svojom tehnikom, prostorima i prihvatljivom cijenom koštanja postao tradicionalno mjesto susreta AKM-ovaca.

Dvodnevni je rad skupa bio podijeljen na tri dijela: izlaganja predavača, panel diskusiju novoosnovane Zajedničke radne grupe AKM-a te radionice. Program je bio izuzetno bogat, raznorodan, zanimljiv, a u organizacijskom smislu i dobro vođen.

Izlaganja sudionika doticala su se nekoliko tema, prikazanih i problematiziranih u okvirima knjižnične, arhivske i muzejske djelatnosti ponasob. Kako je opći programski okvir ro-

vinjskoga skupa područje "suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture", raspravljalo se u pravilu o raznim pitanjima informacijskog, virtualnog i multimedijskog pristupa u radu. U tom su tonu, s gledišta općih pitanja o ulozima, zadaćama, mogućnostima i kulturnom značenju i društvenom statusu tih triju djelatnosti i njihovih stručnih radnika izlagali Želimir Laszlo (*Multimedija u muzejima*), Irena Kolbas (*Tvornice identiteta*), Radovan Vrana (*Digitalne knjižnice: oblikuju li korisnici knjižnice ili knjižnice oblikuju korisnike?*), Ivo Maroević (*Muzeologija i znanost u virtualnom okruženju*), Tomislav Šola (*Novi profesionalci u vremenu sinteze*), Snježana Radovanlija-Mileusnić (*Mjesto i uloga knjižnice u muzeju*). O problematici zaštite elektroničke građe, u sferi legislative ili konkretne provedbe progovorili su Tatjana Aparac-Jelušić (*Digitalna baština u nacionalnim programima zaštite baštine*) i Vesna Milčić-Trajbar (*Zaštita građe i dokumenta na elektronskim medijima*, u odsutnosti autorice tekst je pročitala Alemka Belan-Simić), dok je predstavnik tvrtke *HSM Informatika* iz Zagreba na temu *Digitalizacija građe* prezentirao program za digitalno očitavanje tekstualnih dokumenata *Recognita plus 4.0*. Brojna su bila izlaganja o različitim programskim sustavima za obradbu građe i korištenje baza podataka: Tinka Katić (*Z39.50 u sustavu OLIS*), Jozo Ivanović (*ArbIS – obrada i zaštita arhivskog gradiva*), Dora Sečić (*Pristup izgradnji informacijskog sustava HAZU*). U nedostatku slobodnih termina, istovremeno su se odvijale još neke prezentacije, kao npr. programa Arheološkog muzeja Rovinj (Damir Matošević), prezentacija projekta Meštrovici (Maja Cvitaš) i dr. O standardizaciji elektroničke građe izlagali su Miroslav Milinović (*Meta-podaci na Internetu: da li je RDF rješenje?*) i Sofija Klarin (*Elektronička građa u knjižnici*), dok je Dora Bošković vrlo upečatljivo izvijestila na temu *Komisija za muzejsku dokumentaciju pri Ministarstvu kulture: informacija o radu na podzakonskom aktu o vođenju muzejske dokumentacije*.

Posebno su zanimljivo, dobro posječeno i u radno-aktivnoj atmosferi protekle radionice skupa: *Pristup, pobrana i zaštita elektroničkih dokumenata* (voditeljica Sofija Klarin), *Stvaranje WEB-a: od podataka do informacije* (voditeljica Ana Garvas Delić i Maja Cvitaš), *Radionica za stručno nazivlje* (voditeljica Irena Kolbas), *Digitalizacija građe* (voditelj Goran Zlodi) te *Dublin Core* (vo-

Naši čitatelji na putu za Rovinj, studeni '99

diteljica Mirna Willer). Svih pet radionica podnijelo je završnog dana izvještaj o dvodnevnom radu i donesenim zaključcima. Tako je npr. zaključeno da se elektronička građa treba sustavno obrađivati (za sada to čini jedino NSK), za koju svrhu treba razviti model odabira elektroničke građe na nacionalnom nivou te jasniju legislativu nego što je trenutčno važeća. WEB radionica je istaknula kao prioritetne zadaće osiguranje WEB prostora za AKM ustanove, s odgovornim uredništvom koje bi se trebalo tek ustanoviti, potom u suradnji s CARNet-om izradbu zajedničkog pretraživača za AKM ustanove i rješavanje akutnih problema u vezi skupa znakova hrvatske abecede i usklađivanja meta oznaka. Radionica o digitalizaciji građe uputila je sudionike u tehnološke postupke i primjenu novih tehničkih rješenja digitaliziranja dokumenata i predmeta te razmotrila kriterije za digitaliziranje građe (izuzetno tražena i rijetka građa te ona koju valja zaštititi kao i digitaliziranje u svrhu virtualnih izložbi materijalija koje (više) ne postoje u stvarnosti). O pitanjima stručnog nazivlja istaknuto je da uz zasebnu terminologiju koju treba zadržati svaka struka ponaosob, valja izraditi zajedničko nazivlje koje bi se koristilo u AKM zajednici. U tu se svrhu treba osnovati zasebna radna grupa.

Na trećem rovinjskom AKM skupu posebno se istaknuo rad radionice za *Dublin Core* i s njom u tijesnoj vezi Zajednička radna grupa AKM-a (konstituirana 29. ožujka 1999.), koja je u oba dana skupa održavala panel diskusije. Zajednička grupa osnovana je s ciljem osiguravanja interoperabilnosti podataka (moguču odabir jest format *Dublin Core*) i njihovom prona-

laženju na Internetu, a u svrhu omogućavanja korisnicima da pomoću jedinstvenog *gateway*-a pristupaju različitim AKM bazama podataka na Internetu. Radionica za *Dublin Core* bavila se semantičkom interoperabilnošću podataka o stvaratelju kao jednog od 15 dublinskih elemenata, njegovom definicijom i njegovom različitim normiranju u muzeologiji, knjižničarstvu i arhivistici. Na poslijetku je dogovoreno da sve tri struke stvarateljem smatraju i osobe i korporativna tijela, što dosad nije bilo tako. Na posljednjem panel nastupu Zajedničke radne grupe Robert Ravnić iz NSK prezentirao je simulaciju jedinstvenog *gateway*-a hipotetskim arhivskim, knjižničnim i muzejskim bazama podataka putem indeksa sa *Dublin Core* zapisima. Bio je to nedvojbeno vrhunac trećega AKM skupa, za koji se u cijelosti može izreći vrlo pohvalna ocjena, kako organizatorima - Hrvatskom muzejskom društvu i njegovoj predsjednici Nadi Vrkljan-Križić, a tako i svim sudionicima koji su se na razne načine aktivno uključili u njegov rad.

Kao i prethodnih godina i ovaj je AKM skup detaljnije prikazan na adresi <http://jagor.srce.hr/akm>, a WEB radionica i na adresi <http://www.hidra.hr/akm>.

V. Juričić

■ *Dječja knjižnica za novo tisućljeće* stručni je skup organiziran u povodu Međunarodnog dana dječje knjige i 50. obljetnice Odjela za djecu i mladež Gradske knjižnice u Zagrebu, 14. travnja 2000. Cilj je bio okupiti knjižničare koji će svojim izlaganjima prezentirati sadašnje dosege ovog segmenta naše knjižničarske struke,

iznijeti domaća i strana iskustva, te sagledati osnovne pravce razvoja knjižničarstva za djecu i mladež u budućnosti.

Uvodna izlaganja Ranke Javor iz Hrvatskog centra za dječju knjigu i Ivanke Stričević iz Knjižnice Medveščak sažeto su prikazala promjene koje su pratile ovaj segment knjižničarstva u proteklim desetljećima, svjetske trendove u različitim segmentima rada, te u skladu s tim zahtjeve koji se danas postavljaju pred knjižničare. Razmatrani su i dokumenti IFLA-e *Vodič za dječje knjižnice* (objavljen 1991.) i *Vodič za knjižnice za mladež* (objavljen 1996.) u svjetlu sadašnjeg trenutka dječjeg knjižničarstva u Hrvatskoj. Knjižničari Odjela za djecu i mladež Gradske knjižnice Hela Čičko, Marina Danev, Ljiljana Suton i Silko Štefančić kratko su prikazali povijest tog najstarijeg dječjeg odjela, osnovanog 1950. godine, kao i nova dostignuća u radu. S. Štefančić govorio je o korištenju

Ovaj su broj uredili

Aleksandra Horvat
Tatjana Nebesny
Krešimir Pintarić
Dubravka Stančin-Rošić
Mate Šikić
Daniela Živković

Glavna urednica
Aleksandra Horvat

*Adresa uredništva
i adresa za narudžbu
društvenih izdanja*

HKD,
c/o Nacionalna i sveučilišna
knjižnica
Hrvatske bratske zajednice bb.
10000 Zagreb
tel.: 01-6159-320
faks: 01-6164-186

Rukopise molimo slati po mogućnosti na disketi (u priredniku Word), faksom ili poštom na adresu uredništva. Za točnost podataka u tekstovima odgovaraju autori.

Za članove HKDa *NOVOSTI* su besplatne

Cijena za knjižnice
20 kn

Slog
DENONA d.o.o. – Zagreb

Tisak
KRATIS d.o.o. – Zagreb

novih medija u radu s djecom i mladeži, M. Danev o novim pristupima čitanju, a Lj. Suton o programima za poticanje čitanja.

Dajana Brunac iz Gradske knjižnice Zadar vrlo je zanimljivo multimedijски prezentirala rad dječjeg odjela te knjižnice, koja je jedna od najbolje opremljenih novootvorenih knjižnica u Hrvatskoj. Dubravka Pađen-Farkaš iz Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek govorila je o suradnji njihovog dječjeg odjela i Odjela pedijatrije Kliničke bolnice Osijek. Ovo je bilo vrlo zanimljivo izlaganje, budući se još nitko u narodnom knjižničarstvu ne bavi posebnim grupama korisnika (bolnice, zatvori, specijalne ustanove), niti korisnicima s posebnim potrebama (djeca i mladež s hendikepom), što je u svijetu inače već uobičajeno. Biserka Gašparac iz Knjižnice Sesvete prezentirala je dramsku igru kao jedan od mogućih oblika rada u dječjoj knjižnici, a kolegica Višnja Kovač ulogu i mjesto igračke. Ivana Soljačić Richter iz Knjižnice Augusta Cesarca govorila je o modelu rada s djecom u američkim knjižnicama, od kojih neke već primjenjuje u svojoj knjižnici.

Stručni skup pobudio je veliki interes knjižničara iz Zagreba, kao i iz drugih gradova diljem Hrvatske.

Nadamo se da je stotinjak prisutnih sudionika obogatilo svoja znanja o knjižnicama za djecu i mladež, te da ćemo u skoroj budućnosti moći objaviti zbornik radova kao korisnu literaturu današnjim i budućim knjižničarima za djecu i mladež.

R. Javor

■ Hrvatski centar za dječju knjigu u suradnji s nakladničkom kućom Mozaik knjiga iz Zagreba realizirao je od veljače do svibnja 2000. zanimljiv projekt za poticanje čitanja. 103 dječje knjižnice organizirale su za svoje korisnike nagradnu anketu "Moja najdraža knjiga". Spomenuti nakladnik i glavni pokrovitelj tiskao je potreban broj plakata i upitnika, te osigurao zanimljive nagrade. Uz pedeset knjiga, kao glavna je nagrada dodijeljeno računalo spremno za uključivanje na Internet. Knjižničari su tijekom svoga svakodnevnog rada dijelili djeci anketne listiće, upućivali ih kako da ih popune, te ih pregledane dostavljali. Konačni rezultati ankete bili su zanimljivi knjižničarima, izdavačima, nastavnicima, ali i piscima. Ukupno je glasovalo 27.067 djece, a najdražom hrvatskom dječjom knjigom proglašen je roman *Čudnovate zgode šegrta Hlapića* Ivane Brlić-Mažuranić.

Zanimljivo je da se i 81 knjižničar, koliko ih je glasovalo, opredijelio za istu knjigu kao i djeca, njihovi korisnici. Drugi najčitaniji pisac je Mato Lovrak, a treći živući klasik hrvatske dječje književnosti Ivan Kušan. Anketa je uz ostalo pokazala čitanost mnogih suvremenih pisaca hrvatske dječje književnosti, kao i veliki utjecaj koji lektirna knjiga ima na male čitatelje.

Projekt je zanimljiv kao primjer spoja marketinga i sponzorstva, primjenjiv u knjižničarstvu, ali i u drugim područjima kulture.

R. Javor

■ U Gradskoj knjižnici Zadar održat će se 7. i 8. rujna 2000. godine seminar pod naslovom *Knjižnice u ratnom području : obnova i preustroj*. Seminar je namijenjen razmjeni iskustava o obnovi ratom oštećenih knjižnica između kosovskih i hrvatskih knjižničara. Desetak kolega iz Nacionalne knjižnice Kosova i narodnih knjižnica iz većih gradova na Kosovu najavilo je svoj dolazak. Nakon Skupštine HKD-a u Bizovačkim toplinama 1992. godine, ovo je nova prilika za hrvatske knjižničare da iznesu svoja iskustva o prioritetima, poteškoćama i uspjesima u obnovi hrvatskih knjižnica.

NOVI NASLOVI

56625

Barath, Arpad. Korak po korak do prava djeteta : priručnik za kreativne susrete s djecom u radionicama dječjeg odjela narodne knjižnice / Arpad Barath, Ljiljana Sabljak, Daša Matul. Zagreb : Knjižnice grada Zagreba, Gradska knjižnica, 1999. 63 str. ; 30 cm

ISBN 953-6499-10-X

Blažević, Dorica. Upute za katalogizaciju omeđenih publikacija i nizova publikacija / izradile Dorica Blažević, Vesna Hodak. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2000. 176 str. ; 28 cm.

ISBN 953-6000-83-0

Engelsfeld, Neda. Hrvatska državnost : državopravni, povijesni i književni dokumenti, 8. III. 852 - 8. X. 1991 : izbor : Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, 25. V. - 26. VI. 2000. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2000. 96 str. ; 30 cm

ISBN 953-6000-84-9

Mikačić, Mira. Pravilnik i priručnik za izradu predmetnog kataloga u knjižnicama Republike Hrvatske : (nacr). Zagreb : vlast. nakl., 1999. V, 100 str. ; 30 cm.

ISBN 953-97979-0-X

Muzejske knjižnice = Museum libraries / urednik teme broja Snježana Radovanlija Mileusnić. Zagreb : Muzejsko dokumentacijski centar, 1998. 132 str. ; 28 cm (Informatica museologica ; god. 29, br. 1/2)

Pejić, Ilija. Narodne knjižnice na kraju 20. stoljeća : stanje i novi ustrojeni oblici mreže knjižnica u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji. Bjelovar : Hrvatski pedagoško-književni zbor : Narodna knjižnica Petar Preradović : Linija, 2000. 79 str. ; 25 cm

ISBN 953-6134-34-9 (HPKZ)

Sečić, Dora. Ivan Kostrenčić : prvi hrvatski sveučilišni bibliotekar = Der erste Kroatische Universitätsbibliothekar = First Croatian university li-

brarian. Lokve : Naklada Benja, 2000. 140 str. ; 21 cm

ISBN 953-6003-33-3

Smjernice za izradbu predmetnih preglednih kataložnih jedinica i uputnica. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 1999. 83 str. ; 24 cm. (Povremena izdanja Hrvatskoga knjižničarskog društva. Novi niz ; knj. 2)

ISBN 953-6001-07-1

Svezak : glasnik Društva knjižničara Bilogore, Podravine i Kalničkog Prigorja. God. 2, br. 2(2000). Bjelovar : Društvo knjižničara Bilogore, Podravine i Kalničkog Prigorja, 2000. 28 cm

ISSN 1331-8578

Školska baština / 11. proljetna škola školskih knjižničara, Crikvenica, 12. - 15. svibnja 1999. Zagreb : Ministarstvo prosvjete i športa Republike Hrvatske ; Rijeka : Prva sušačka hrvatska gimnazija u Rijeci, 2000. 176 str. ; 24 cm

ISBN 953-96505-5-0